د خالق او مخلوق

ترمنځ دواسطی پېژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پیشتو ترجمه

Kingdom of Saudi Arabia
The Cooperative Office For Call And Guidance
To Communities at Um Al-Hammam
Under the Supervision of the ministry of Islamic Affairs
Endowment Guidance & Propagation
Tel. 4826466 / 4884496 Fax 4827489 - P.O. Box 31021 Riyadh 11497

Pustu
28

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

الواسطة بين الخالق والمخلوق

تأليف

شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

(بلغة البشتو)

المملكة العربية السعودية

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بأم الحمام

تحت إشراف وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد

ت: ٤٨٢٦٤٦٦ / ٤٨٨٤٤٩٦ فاكس ٤٨٢٧٤٨٩ - ص.ب ٣١٠٢١ الرياض ١١٤٩٧

بشتو

٢٨

(c) ketabton.com: The Digital Library

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى آللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

«سورة النمل: ٥٩»

دخالق او مخلوق

ترمنځ دواسطې پيژندل

د «الواسطة بين الحق والخلق»

پښتوترجمه

مؤلف: شيخ الإسلام ابن تيمية «رحمه الله»

«٦٦١ - ٧٢٨هـ ق»

ژباړن: قاضي محمد شعيب «صافی»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد بحائل ، ١٤١٨هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

ابن باز ، عبد العزيز بن عبدالله

الواسطة بين الخالق والمخلوق .ـ حائل.

٩٦ ص ؛ ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

(النص بلغة البشتو)

١- العقيدة الاسلامية ٢- الايمان (الاسلام) أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٨/١٨٦٥

رقم الايداع ١٨/١٨٦٥

ردمك : ٢ - ٤ - ٩١٨٧ - ٩٩٦٠

دكتاب نوم : دخالق اومخلوق ترمنځ دواسطې پيژندل

مؤلف : شيخ الاسلام احمد بن عبد الحليم بن عبد السلام ابن تيميه رح ٦٦١ - ٧٢٨ هق

ژباړن : قاضي محمد شعيب (صافي)

ناشر : مكتبة الامام محمد بن اسماعيل البخاري جهانګير آباد نمبر ٣ شيخ وله پښاور پاکستان.

دچاپ نېټه ٤/ جمادى الثاني - ١٤١٥هق

دچاپ شمير (١٠٠٠) ټوكه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

د موضوع سرلیک (عنوان)	مخ
د ژباړن سریزه	الف
د مصنف لنډه پیژندنه	ع
د خپرونکی سریزه	۱
د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی	۱۸
چاچې قرآن ولوستلو او عمل یې ورباندی وکړ . . .	۲۰
رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښې واسطې دي	۲۴
غیرمشروع واسطه	۲۹
فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واک نشته	۳۱
په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی	۳۳
علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یوازې د اسلام	۳۵
د خلقو او پاچایانو ترمنځ واسطې په دری ډوله دی	۳۹
شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري	۴۳
دادنی په حق کښې د اعلی له طرفه دعا غوښتل او دغه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دی.	۵۳
دعا داعي او مدعو له دواړو ته ګټه رسوی	۵۷
په الله باندی توکل او یوازې د الله نه څخه ویره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دی .	۶۲
هغه اشیاچې الله پیدا کړي دی انکار تری نشي کیدای -	۷۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

دَ ژباړن سریزه

نحمده ونصلی علی رسوله الکریم، امابعد:

دا ښکاره او یقیني خبره ده چې دانسان دخلقت او پیدایښت څخه اصلي مقصد هم دادی چې دی به دالله تعالی عبادت او بندګي کوي، او د سورة ذاريات دغه مبارك ایت ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾، ددې مدعی دثبوت یوڅرګند دلیل دی، ځکه په دغه مبارك آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي: او نه دی پیدا کړي ما پیریان او انسانان مګر ددې لپاره مې پیدا کړي دي چې ځما عبادت وکړي. اوانسان هله دکمال مرتبې ته رسیږي چې د الله تعالی په عبادت او بندګۍ کښې دالله پاك دحکمونو مطابق په سمې او حقیقي معنی سره عبد جوړشي.

همدارنګه په دې کښې هم شك نشته چې انسان یو معزز او مکرم مخلوق دی. او لکه چې الله پاك فرمایي: ﴿وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ﴾.... الایه (۱)

(۱) اسراء: (۷۰)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ځمکه کښې د نورو مخلوقاتو په نسبت سره په جسمي او معنوي لحاظ د نورو صفتونو لرونکې او د ژیاتو ځانګړتیاوو څښتن دی، چې په دغو ټولو ځانګړتیاوو او صفتونو کښې یې بیا عقل د پام وړ امتیازي صفت دی چې الله رج، په ده باندې د هغې پیرزو نه کړې ده -

اما بیا هم انسان د عقل او نورو خصوصیاتو په لرلو سره نشي کولای چې د الله پاک د بندګی او عبادت اقسام، او همدارنګه د عبادت کولو کیفیت او طریقه و پیژني او بیا په هاغه طریقه باندې د خپل خالق په وړاندې په عبادت کولو باندې مشغول شي، او عبادت یې د الله تعالی د رضا حاصلولو سبب وګرځي، او بالاخره بیا هغو جنتونو ته د ننوتلو جوګه شي د کوم وعده چې الله پاک د نیکانو او مطیعو بندګانو سره کړې ده۔

پس د همدغه ضرورت له مخې الله پاک انبیاء علیهم السلام را ولیږل، ترڅو د وحې په رڼا کښې انسانانو ته لار ښوونه وکړي او همدوی په دنیا کښې د هدایت حاصلولو په برخه کښې د یوا ځنۍ

= او یقینا عزت ورکړی دی مونږ

اولاد د آدم ته او سواره کړي دي مونږ د وی لره په وچه او د ریاب کښې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرجع په توګه سره و پیژندل شي.

د اسلامي امت سترلارښود محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په ټولو انبیاوو کښې اخرني او غوره پیغمبر دی او کوم کتاب چې په ده باندې نازل شوی دی هغه د ټولو اسماني کتابونو په نسبت جامع او اکمل دی، او شریعت یې کامل او مکمل دی.

پس په دغه کامل او مکمل شریعت کښې خلقو ته د دې موقع نه ده ورکړل شوې چې د وی په شرعي امورو کښې د شرعي اصل څخه پرته، د عقل او فاسد قیاس څخه کار واخلي. ولې متاسفانه بیا هم یو زیات شمیر خلق د وسیلې متعلق په دې عقیده دي چې الله پاک ته د ذواتو فاضلهٔ واسطه کول یو ضروري او لازمي امر دی! دوی په دې برخه کښې د خپل ناقص عقل او فاسد قیاس څخه کار اخلي او وایي:

د لته په دنیا کښې د حکومتونو تعامل او طرز العمل داسې دی چې کله والیانو، وزیرانو او نورو دولتي مشرانو ته عوښتنلیکونه یعنې عرائض د واسطو د سفارش نه پرته د عارضینو له خوا نیغ په نیغه وړاندې شي، نو بیا کله داسې دي چې هغه هیڅ د مسؤل مقام د پام لاندې راځي نه، او کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دې چې د عارض په کته په کښې کوم مثبت او اغیزمن اجراءات صورت نه نیسي؛ دغه راز دوئ وايي: کله چې څوک واسطه ونه لري نو صدراعظم، رئیس جمهور او پاچا ته یې په یواځې ځان ورتلل که ناشونې نه وي نو ډېر مشکلات نو څخه خالي هم نه وي.

همدارنګه دوی وايي: کله چې یو سړی صدراعظم، رئیس جمهور او یا پاچا ته د والیانو او یا وزیرانو په واسطه سره خپله عریضه او غوښتنلیک ور وړاندې کړي نو ذکر شوي دولتي مسؤلین بیاد خپلو والیانو او وزیرانو په خاطر سره د دغه سړي عریضې او غوښتنلیک ته نسبة زیات اهمیت ورکوي.

دوئ د خپلو د غو جوړ ساخته مقدمو په تعقیب وايي: عوام الناس یعنې عادي خلق په دې خاطر چې ګناه کاران دي نو د حاجتونو د پوره کولو او د خپلو ستونزو او مشکلاتو د رفع کولو په برخه کښې ورله په کار دي چې ذوات فاضله، یعنې اولیایي کرام، نیکان بندګان واسطه کاندې چې د الله پاک د دربار ته یې غوښتنې وړاندې کړي.

دوئ بیا د همدغه اتکل او مزخرف اعتقاد پر بنیاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اولیایې کرامو او نیکانو بندګانو قبرونو او مزارونو ته ورد دوی او د غیر مشروع اعمالو او اقوالو مرتکب کرځي.

د «الواسطة بين الحق والخلق» په نوم رساله چې پښتو ژباړه (ترجمه) یې ستاسې په وړاندې قرار لري، د اسلامي دعوت د یو ځلکښي، مبارز او مجاهد شخصیت شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله لخوا د دغه ډول واسطې نیولو د څرنګوالي یعنې مشروعیت او عدم مشروعیت په برخه کښې د قرآن کریم او نبوي احادیثو په رڼا کښې په ډیره مدلله توګه سره لیکل شوې ده، او د دغه مسئلې د وضاحت او روښانه کولو په لړ کښې یوه ډیره قیمتي او ارزښت ناکه رساله ده، او لکه چې محمود مهمند وایي: ددې ورده چې په طلاؤ سره ولیکلی شي او په اسلامي ټولنه کښي د عمل او عقیدې د اصلاح په باب د استفادې وړ وګرځي، که لوستونکې د مطالعې په مهال څپله کینه او تعصب شاته وغورځوي نو هتما به ورته دا خبره مبالغه نه بلکښې حق او حقیقت ثابت او معلوم شي.

ګرانو لوستونکو! ځلکښې لدې چې د نوموړې رسالې په ژباړه باندې پیل کوم لازمه ګڼم چې لومړی

درانه دکتاب مؤلف شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په لنډ ډول سره
درو وپیژنم او بیا مو د یو څه وخت لپاره د څېړونکي
په سریزه (مقدمه) کښې چې په خپله ذات کښې یو ارزښتناک
او ګټوره لیکنه ده مشغول و ساتم، او دا په دې خاطر چې په
آینده کې په مینه او رغبت سره خپلې مطالعې ته دکتاب
تر پایه پورې ادامه ورکړئ .

په پای کښې ستاسو توجو دې ټکي ته اړوم چې د
څېړونکي سریزه له دې امله چې اوږده وه نو جلا شماره
درته ورته کښل شوه او د شیخ د خپلې لیکنې سره یې تسلسل
په نظر کښې ونیول شو چې په دې ترتیب سره تر (۱۷) مخه پورې
سریزه ده او بیا د (۱۸) مخ څخه زمونږ د ترجمې منتخب کتاب
شروع کېږي .

پس دا دې زه د وعدې مطابق په لومړي مقصد پیل کوم
او د الله تعالی څخه سوال کوم چې مونږ ټولو مسلمانانو ته
په صراط مستقیم باندې چې د منعوم علیهم غیر المغضوب علیهم
ولا الضالین لاره ده تللو توفیق راکړي .

وصلی الله تعالی علی محمد و آله وصحبه اجمعین

قاضي محمد شعیب . کنړ افغانستان .

۸/۳/۱۴۱۵ هـ ق .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَمُصنف لنډه پېژندنه

د ده نوم شیخ الاسلام تقي الدين ابو العباس احمد ابن عبد الحليم بن عبد السلام بن عبد الله بن الخضر بن محمد بن تيمية الحراني الدمشقي دی .

تیمیة د ده نیا بی نوم وچې اصلاً د ده د جد اعلی (محمد) مور وه او په خپله زمانه کښې يوه داسې عالمه، واعظه او تقوی داره ښځه وه، چې په خپل قبیل او سیمه کښې یې په علم، پوهه، ذکاوت او تقوی کښې ساری نه درلوده او بیا دهغې د اولاد په سلسله کښې تیمیه د هغه چالپاره تخلص وګرځید لو چې د هغې سره یې په علم او ذکاوت کښې مشابهت او ورته والی درلوده.

شیخ الاسلام ابن تیمیه رح په ۶۶۱ هـ ق کال کښې د ربیع الاول د میاشتې په (۱۰) نېټه د حران په ښار کښې زیږیدلی دی، او کله چې تاتاري یرغل ګرو خوځونو په ۶۶۷ هـ ق کال کښې په حران باندې یرغل وکړ نو شیخ د شپږو (۶) کلونو په عمر وچې والد صاحب یې رک او د کورنۍ نور غړي د ځان سره واخستل، او دمشق ته مهاجر شول؛ د ده په دمشق کښې خپلې زده کړې ته چې په حران کښې یې پیل کړې وه ادامه ورکړه، او

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لنډه موده کښې يې خپل تحصيلات پای ته ورسول.

څرنګه چې نوموړی د لوړ استعداد، قوي حافظې او اعلی زکاوت څښتن و، نو له دې کبله د خپل تحصيل په دوران کښې د هر فن په زده کړه کښې د ټولو همدرسو اندېوالانو، او ملګرو په نسبت سره ممتاز حيثيت او مقام درلوده، ده به خپل درس په داسې توګه حافظې ته سپارلو چې کله به ترینه کوم ملګری او یا استاذ پوښتنه وکړه نو ده به ورته خپل ټول درس په داسې ترتيب سره تېر که لکه څنګه چې به يې استاذ درس ورکړی و، همدا وجه وه چې ټولو استاذانو به يې ستاينه او صفت کاوه او ملګرو به يې د ده د خدای ورکړي استعداد په برخه کښې حسد مشروعه يعنې غبطه درلوده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رح د هغو ربښتنو او واقعي علماؤ او مجاهدينو له جملې څخه دی چې د دعوت الی الحق په ميدان کښې يې په ژبه، قلم او توره سره د جهاد وظيفه تر سره کړېده، او خپل مسؤليت يې د خپل وس مطابق په پوره ايمان داری او خلوص سره رفع کړی دی.

د دعوت بنيادی مقصد يې د شرک او بدعاتو رد، د الله تعالی وحدانيت او يو والی ته د خلقو را بلل، او په اسلامي ټولنه کښې د رسول الله صلی الله عليه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سنتو او طریقو معمول گرځول وُ، او په دغه لاره کښې دی د الله پاک نه پرته د بل چا څخه نه ویریده او نه یې ورله پروا ساتله.

ابن تیمیه رح د اسلام په تاریخ کښې د دعوت او جهاد په لاره کښې هغه ځلانده ځیره ده چې خپل ټول عمر یې د علم په تحصیل، تدریس، تالیف، او د دین څخه د دفاع، او د اسلام د دښمنانو په مقابل کښې په قتال او جګړو کښې تیر کړی دی، او په دغه برخه کښې یې داسې ستونزې او کړاوونه گاللی دی چې تاریخ به یې تر قیامته هیر نکړي دی په خپل عمر کښې یې بیساره علمي ځواک خاوندوُ الله پاک ورته په خپله مهرباني سره داسې علم او پوهه ورکړې ده چې د عقل خاوندان ورته حیران پاتې دي.

حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دی چې یوه ورځ دی د دې حدیث متعلق (لَعَنَ اللهُ الْمُحَلِّلَ وَالْمُحَلَّلَ لَهُ) وپوښتل شو نو ده په دې اړه داسې مفصل بحث وکړ چې یو لوی ټوک کتاب ترینه جوړ شو.

ده دا هم لیکلي دي چې د تعجب وړ خبره لا دا ده چې شیخ یو زیات شمیر لوی او کوچني کتابونه په زندان کښې په داسې حال کښې تصنیف کړي دي چې د مطالعې لپاره ورسره هیڅ کتاب موجود نه وُ، او بیا هم ده له یاده څخه په خپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

تالیفاتو کښې ټول هغه څه ذکر کړی دی کوموته چې ضرورت وو، د مثال په توګه احادیث، آثار، د علماوو اقوال د محدثینو او مؤلفینو او د دوی د تالیفاتو نومونه یې په تفصیل سره بیان کړی او لیکلی دی.

د غه راز ده د ټولو هغو کتابونو نومونه په کوموکښې چې د غه احادیث، آثار او د علماوو او محدثینو اقوال ذکر دی، په فصل او باب سره په ګوته کړی دی، او چې کله د غه تصانیف د څیړونکو لخوا د مطالعې لاندې نیول شوی دی نو الحمدلله غلطي په کښې مندل شوی نه ده.

امام ذهبي لیکلی دی چې شیخ الاسلام ابن تیمیه ته څنګه چې د صحابه وو او تابعینو د راوو او مسلکونو په باب کافي معلومات او اګاهي درلوده، د غه راز یې د ټولو مشهورو مذهبونو متعلق هم داسې مطالعه لرله چې کله به ترینه په کومه مسأله کښې پوښتنه وشوه نو ده به وخت په دغه مسئله کښې د ټولو وارو مذاهبو اقوال په تفصیل سره مدلل بیان کړل.

ذهبي دا هم لیکلی دی چې ده د قرآن او سنت په استناد سره په ډیرو مسائلو کښې داسې فتواګانې ورکړی دی چې هغه په ټولو مذاهبو کښې وجود نه لري د غه ټول دلیل دی چې نوموړی هیڅ کله د کوم معین او تاکلی مذهب پر اساس فتوی نه ده ورکړې بلکښې د هغه دلیل پر بنیاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم کړی دی چی د ده په نزد سیخی «صحیح» ثابت شوی دی. ذهبی وایی په دی برخه کښی د ده مقصد د رسول الله صلی الله علیه وسلم سنت او د سلف صالحینو طریقه ژوندی کول او رواجول ؤ.

علامه کمال الدین ابن زملکانی و یلی دی:

کله چی به د ده (شیخ الاسلام ابن تیمیة) نه د علم په یو فن کښی سوال وشو او ده به په بحث شروع وکړه، نو آوریدونکی اولیدونکی به داسی گمان کاوه چی گنی دی د دی فن څخه پرته په بل فن باندی نه پوهیږی او داسی ګڼله چی بل هیڅوک د ده په شان په دی فن کښی معلومات نه لری.

د شیخ د علمی مجلس د حاضرینو جملی څخه د ابن الدوری په نوم یو عالم وایی: د شیخ څخه یوه ورځ یو یهودی په شعر سره چی (۸) آته بیتونه جوړیدل د قدر په باره کښی پوښتنه وکړه، پس شیخ لږه شیبه سکوت اختیار که او بیا یی په لیکنه باندی شروع وکړه، مونږ داسی گمان کاوه چی گنی په نثر سره به یی ځواب نوشته کوی، ولی ده چی کله لږ وخت روسته حاضرینو ته ځواب آوړ ولوستو ومولیدل چی تقریبا (۱۸۴) بیتونه یی د سوال د اشعارو د بحر او قافیی مطابق لیکلی ؤ او د ټولو علومو او فنونو رعایت پکښی په کامله توګه شوی ؤ.

د شیخ الاسلام ابن تیمیة د مناقبو د لیکونکو د جملی څخه حافظ عمر بن علی البزار متوفی ۷۴۹ ه په خپل تالیف «الاعلام

(c) ketabton.com: The Digital Library

العلیة فی مناقب ابن تیمیة رحمه الله، کښې لیکلي دي: شیخ رحمه الله به د رسول
الله صلی الله علیه وسلم ذکر او یادونه د صلی الله علیه وسلم څخه پرته
بېخي نه کوله او ځما دي په الله جل جلاله باندې قسم وي چې ما د رسول الله
صلی الله علیه وسلم د تعظیم، درناوي او اتباع په برخه کښې د ده څخه
زیات بل څوک نه دی لیدلی، ځکه چې کله به په یوه مسئله
کښې کوم حدیث موجود وُ او دی به په دې پوه شو چې
دا بل حدیث په ذریعه سره نه دی نسخه شوی، نو هغه
حدیث به یې معمول بها گرځولو او د هغه حدیث په تقاضا به یې
فیصله او فتوه صادره وله او د نورو خلکو تا تو څخه به یې
د بل هیچا قول ته که هر څوک به وُ کوم التفات نه کاوه.

شیخ د تالیف او تصنیف په ساحه کښې خاص او ځانگړې
مهارت درلوده. او همدا غه وجه ده چې تالیفات یې وا په
اوغتې د مورخینو او حفاظو په قول سره د یوزر ۱۰۰۰ څخه زیات
حساب شوي دي.

حافظ ابن قیم، حافظ ابن کثیر، حافظ ابن قدامه، او
حافظ ابن ذهبي د ده مشهور د شاگردان دي، او د دغه ډول
علمي شخصیتو نورو ذل او جامعې ته وړاندې کول د ده د علمي
پیاوړتیا د جوړته ونې په برخه کښې یو ځرگند دلیل دی.

حافظ ابن کثیر په البدایه والنهایه، کښې لیکلي دي
چې شیخ الاسلام ابن تیمیة رحمه الله د (۷۲۸) هـ کال د ذي القعدې د
میاشتې په (۲۰) نیټه د دوشنبې د شپې سحر مهال یعنې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیا صادق د راختلو په وخت په زندان کښې څنګه روح ځپل
حقیقي مالک ته په داسې حال کښې وسپارله چې په زندان
کښې یې د دننه قرآن کریم آتیا (٨٠) ځله ختم کړی وُ، او په
یو (٨١) آتیایم وار سره د سورة قمر اخرني آیاتو نو (اِنَّ
الْمُتَّقِيْنَ فِيْ جَنّٰتٍ وَّنَهَرٍ فِيْ مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ
مَلِيْكٍ مُّقْتَدِرٍ) ته رسیدلی وُ چې بیا د سورة رحمٰن د اول
څخه متباقي قرآن مجید دوه مشهورو شیخانو: عبدالله بن
المجد او عبدالله الزرعي الضریر چې شیخ رحمه الله به ددوی
قرأت پیر خوښولو په همدغه وخت د ده ته غسل ورکولو
څخه مخکښې ختم کړ.

څنو مورخینو لیکلي دي چې د شیخ په جنازه کښې
(١٥) زره ښځې او د (٦٠ نه تر ٣٠٠) زره پورې نارینه حاضر
وو، او حافظ عمر بن علي البزار لیکلي دي چې د ده د جنازې
د حاضرینو څخه یو ټولګي په دې خبره اتفاق لري چې په
شیخ باندې د جنازې د لمونځ کوونکو تعداد د پنځه سوو زره (٥٠٠)
څخه زیات وُ او تاریخ پوهان وایي چې د احمد بن حنبلؒ
د جنازې څخه روسته دا دویمه جنازه وه چې په دومره
لوی شمیر کښې لمونځ کوونکي پکښې راجمع شوي وُ.

ابن کثیر وایي: د شیخ د مخلصینو د جملې څخه یو کس
چې کله په جنازه کښې دومره زیاته ګڼه ګوڼه ولیدله
نو په اوچت اواز سره یې او ویل: هکذا تکون جنائز

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهل السنة يعني د رسول الله صلی الله علیه وسلم د سنتو د پیروانو جنازې هم د غسې وي !.

او د سید المرسلین، خاتم النبیین محمد صلی الله علیه وسلم د پیروۍ پر اساس یې په ژوند کښې هم سرمایه صرف علم ؤ او د مرګ نه یې روسته هم یوازې علم په میراث سره پریښود ځکه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایي علماء د انبیاؤ وارثان دي، او انبیاؤ د درهم او دینار په میراث سره نه دي پریښي بلکښې معنوي علم په میراث سره پریښي دي.

الله پاک دې په ده باندې د رحمتونو (?) د رحمینې او جنت الفردوس دې ور له نصیبه ډېر کړي. آمین

(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمٰن الرحیم

د شیرونکی سریزه

ان الحمد لله نحمده و نستعینه و نستغفره و نعوذ بالله من شرور انفسنا، و من سیّئات اعمالنا من یهده الله فلا مضل له، و من یضلل فلا هادی له و اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد انّ محمّدا عبده و رسوله.

امّا بعد: د الله تعالی او مخلوق، یعنی د الله پاک او بندګانو ترمینځ د واسطې مسئله یقیناً چې ډیره «خطرناکه»

خطیره مهمه او درنه موضوع ده خو افسوس چې اکثره مسلمانان ترینه غافل او ناخبره دي. او د همدغه غفلت نتیجه ده چې نن دغه اوهام پرستي او بې لارې توبونه او د مسلمانانو ذلت، شکست او سپکاوی وینو او ګورو یې او د هغه نصرت او تائید ځنې د کوم وعده چې الله پاک له مونږ سره د شریعت په پیروئ او په الله تعالی باندې د توکل کولو په صورت کښې کړې وه محروم او بې برخې یو، الله تعالی په خپل مبارک کتاب قرآن کریم کښې فرمایلي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَكَانَ حَقّاً عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ.) (۱)

«او حق دی په موږ باندې نصرت د مؤمنانو»

همدارنګه الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنْ تَنْصُرُوا اللهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ) (۲)

که چرې مدد وکړئ تاسې د الله د دین سره نومدد به وکړې الله له تاسې سره او ثابت او ټینګ به کړي قدمونه ستاسو» د غه ډول فرمایي:

(وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ.) (۳)

او خاص ده لره دي عزت او غلبه او پیغمبر د ده لره دی او مؤمنانو لره دی». همدارنګه یې فرمایلي دي

(وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) (۴)

او تاسو غالب یئ که چرې یئ تاسو پوره ایمان والا.»

اوس د غه نصرت چیرته دی، د غه عزت چیرته دی، او د مسلمانانو د غه برتري او غلبه چیرته ده؟!

د حق او خلق یعنی د الله تعالی او بندګانو ترمینځ د واسطې پیژندلو په برخه کښې خلق درې ډلې شوي دي:

(۱) یوه ډله هغه څوک دي چې هغوئ رسول الله صلی الله علیه وسلم د شریعت د تعلیم او ښوونې په

---

(۱) سورة الروم: ۴۷ - (۲) سورة محمد: ۷ - (۳) منافقون: ۸

(۴) سورة آل عمران: ۱۳۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخه کښې د یواځنۍ واسطې په توګه نه منی .

دې دیوې (خلقو) پوچې دعوې په وجه د غه شریعت یواځې د عوامو لپاره خاص کړی، او د علم الظاهر په نوم سره یې مسمیٰ کړې دې، او د ځېنو عباداتو په برخه کښې، په هغو او هامو او خرافاتو باندې استناد کوي، چې د وی یې علم باطن بولی او د «کشف» په نوم سره یې یا د وی، او په حقیقت کښې هغه بل څه نه دی صرف دروغ، ابلیسي وسوسې او شیطانی واسطې دی چې د اسلام د اصولو او بنسټونو څخه مخالفې دی...

دوی د دغه مزخرفی عقیدې د رواجولو لپاره ځېنې آوازه داسې اوچتوي: (حَدَّثَنِيْ قَلْبِيْ عَنْ رَبِّيْ)!! یعنی زړه می راته د ځېنو رب څخه خبر راکړې دې!!

دوئ په دې لړ کښې د هغو علما ؤ پورې کوم چې د شریعت پیروي، تو قې او مسخرې کوی او وایی: د دې ځینو مړ علم د مړی څخه حاصل کړی دې، او د علم باطن پیروان بدون له کومې واسطې څخه ځېنې علم د ژوندی او قیوم ذات څخه حاصله وی، د دې د دغه فتنې په وجه ډیر عوام تباه او بې لارې کړل، او د انحراف، فساد او ضلالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړې روان کړل۔

د وې د پیرو غیرو مشروع امورو کوم چې د دوی په کتابونو کښې لیکل شوي دي، مرتکب کړي ځینې دي، او دا هغه څه دي چې علمایې د دوی د ارتداد، کفر او قتلولو اسباب ګڼي۔

د وې د شریعت د لومړي اصل څخه یا داچې خبر نه دي، او یا داچې په زوره یې ځینې قانونه په ناخبره کښې اچولي دي، ځکه د دغه اصل له مخې هر څوک چې د الله پاک د دغه قانون او کتاب پر خلاف کوم چې الله تعالی په ځینې نبي محمد صلی الله علیه وسلم باندې نازل کړي دي عمل وکړي نو هغه په یقیني توګه کافر دی، او په کفر کښې یې هیڅ شک او شبه نشته ځکه الله تعالی فرمایلي دي:

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ
فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي
أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا
تَسْلِيمًا» (۱)

ترجمه: پس نه ده داسې، قسم دی ستا په رب باندې چې نشي مؤمنان کیدای دوی تر هغه پورې چې حاکم کړي تا لره یعنې فیصله وکړي په تا باندې

---

(۱) نساء: ۶۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په هغه معامله کښې چې پيدا شوی وی په منځ د دوی کښې بيا و نه مومی دوی په خپلو زړونو کښې ځينې خپکان د هغې فيصلې نه چې تاکړی دی، او ويې منی دوی په منلو سره يعنې بې له جګړې په خوښۍ سره.

د غه راز کله چې شيطان د دوی لپاره خپل اعمال ښايسته وکړ حُول او د علم او دا رنګه د علم درښا د لمنځه وړلو لپاره يې مقابله پيدا کړه نو نتيجه يې دا شوه چې په تيرو تيار وکښې روان شو او د خپلو او هامولو خيالاتو په جال کښې کير شو، او بيا د همدغو پوچو او پرسو ده خيالاتو په تياره کښې د الله تعالی په عبادت باندې بوخت شول.

دوې په مثال د هغه چا دی چې الله پاک د هغو په هکله په قرآن کريم کښې داسې فرمايلی دی:

(قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا،
الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا،
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ
وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ
لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا) (۱)

---

(۱) کهف: ۱۰۲ - ۱۰۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ووایه آیا خبر د کړم تاسو ته په باره د تاوانی عمل والا وکښی، داهغه کسان دی چې برباد دی عمل د دوی په ژوند د دنیا کښی، او دوی گمان کوی چې یقینا دوی ښائسته عمل کوی، داهغه خلق دي چې کفرېې کړې دې په آیاتونو د خپل رب او په ملاقات د هغه نو برباد دی عملونه د دوی پس وو به نه درو د دوی لپاره د قیامت په ورځ هیڅ تله بیا دغه طائفه خلق په متعدد ډلو باندې تیشل شوی دی چې په بیلا بیلو طریقو باندې روان دی او څنې یې د څنو نورو سره په جنګ او جګړه باندې اخته او مبتلا دی، او دا په دې خاطرچې دوي د صراط مستقیم څخه کومه چې د منعوم علیهم لاره لری واقع دی، او لکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم یې په خپل مبارک قول کښی یادونه کړې ده، د دغو یتو لو فرقو او ډلو ځای د جهنم وور دی د رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایی:

«ستفترق امّتی علی ثلاث وسبعین فرقة ثنتان و سبعون فی النّار، وواحدةٌ فی الجنّة وهی من کان علی مثل ما انا علیه واصحابی»

رواه ابوداؤد، والترمذی، والنسائی وابن ماجة بسند صحیح عن ابی هریرة رض.

(c) ketabton.com: The Digital Library

«زردی دی چې امت به می په دری اویا ډ لو تقسیم شی چې دوه او یا به یې په اورکښې وی یعنې جهنم ته به ځې او یوه ډله به په جنت کښې وی یعنې جنت ته به ځې، او دغه ډله هغه څوك دی چې په داسې دین، ملت او لاره دروی کومه چې زما او زما د ملګرو (صحابه وو) طریقه، لاره او دین دی»

دغه حدیث ابوداود، ترمذی، نسائی، او ابن ماجه په سپې سند سره د ابوهریره رضی الله عنه څخه روایت کړی دی -

۲- دویمه ډله د دوی څخه هغه څوك دي چې د دغه واسطې په برخه کښې یې د مبالغې نه کار اخستی دی او د خپلې غلطې عقیدې په وجه یې د واسطې څخه داسې مفهوم اخستی دی چې هغه هیڅ د واسطې مفهوم او مقصد کیدلی نه شی، پس دوی د همدغه غلطۍ پر بنا د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارك ذات او د نورو انبیاوو، او نیکانو خلقو ذوات واسطې نیولی دی او دا عقیده ساتی چې الله تعالیٰ د بندګانو هیڅ عمل نه قبلوی مګر هله یې قبلوی چې په دغو واسطو سره الله ته پیدا ورو وړی، او دغه واسطې د دوی لپاره د الله پاك په وړاندې وسیله ګرځی

(تَعَالَىٰ عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا)

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله منزه او مقدس ذات دی، او د پیرو لویو صفتونو څښتن دی، دوی چې څه وایي هغه د الله د شان سره مناسب نه دی - العیاذُ بالله دوی الله تعالی په داسې صفت سره متصف وګرځول چې حتی هغه ظالم او مستبد یا چاپان چې په خپلو دربارونو کښې یې پیره داران او څوکیداران ودرول وی، او د واسطو والاؤ نه په غیر بل څوک نه شی ورننوتلی هغه به هم په د غو صفتونو سره متصف نه کړې شي.

که واقعیت په نظر کښې ونیول شي نو د غه ډول عقیده ساتل بیخي د الله تعالی د کلام سره ضدیت لری ځکه الله پاک فرمایي:

﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړی له تا څخه بندګان زما، له حال زما څخه - نو بیشکه زه نژدې یم، قبلوم د عا د دعاکوونکی کوم وخت چې وغواړي له ما څخه، پس و دی منی حکمونه زما او ایمان دی راوړی پر ما ریقین دی وکړی په قبول د دعا سره، بنا یې چې دوی په سمه لار ه محکم پاتې شي -

(۱) بقره : ۱۸۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دغه مبارك آیت کښې د یته گوته نیول شوې ده چې الله تعالیٰ ته د رسیدو لپاره یوا ځنئ واسطه په الله تعالیٰ باندې قوی او سپی ایمان لرل دی او بیا په مشروع طریقه باندې د الله پاك عبادت کول دی.

د غه راز په دی مبارك آیت کښې عبادت د ایمان څخه څنگښې ذکر شوی دی، او د اپدې خاطر چې خلق د یته متوجې شی چې عمل صالح یعنی نیك عمل ډیر زیات ارزښت او اهمیت لري او د الله تعالیٰ د رضا حاصلولو او جنت ته د تللو لپاره یو ضروري شرط دی او الله تعالیٰ چې په قرآن کریم کښې د کومې وسیلې ذکر کړې دي د هغې څخه هُم مقصد طاعات او نیك عملونه دي، او دا هغه یوا ځنئ واسطه ده چې تا الله پاك ته نژدې کوي، او د الله تعالیٰ د رحمت دروازې درته پرانزی او جنت ته دي ورننباسی الله تعالیٰ فرمایلي دي:

﴿ يَاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُوْا اِلَيْهِ الْوَسِيْلَةَ وَجَاهِدُوْا فِيْ سَبِيْلِهٖ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُوْنَ ﴾ (۱)

ترجمه: اي ایمان والاؤ! ووېرېږئ د الله تعالیٰ نه او ولټوئ خاص الله تعالیٰ ته نژدې والي په

(۱) مائده: ۳۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاعت سره، او جهاد وکړئ په لار د الله تعالی کښې د دې لپاره چې کامیاب شئ یعنی مراد ته ورسیږئ.
الله پاک د هغه جهالو او ناخبرو خلقو د سپکاوي او سپورتیا په برخه کښې چې د الله تعالی نیک بندګان یې، وسیله نیولی دی داسې فرمایلي دي:

«اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوْرًا» (۱)

ترجمه: هغه کسان چې دوی یې عبادت کوی «راملادشه ورته وایی» په خپله هغوې خپل رب ته نژدې والي لټوی چې کوم یو به له دوې نه ډیر نژدې وي (الله ته) او امید لری دوې د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقیناً ستا د رب له عذابه ویره کیدای شی.

په دغه مبارک آیت کښې دا خبره په ډاګه شوی ده چې نیک اعمال الله تعالی ته د تقرب حاصلولو یوازینۍ لاره ده، او د دې پرته بله کومه لار الله پاک ته د نژدې کیدو لپاره وجود نلري او هغه نیک بندګان چې دوې وسیله نیولی دی

---

(۱) الاسراء: ۵۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغوي په ځېله دځپل ځان لپاره دغې و سیلې ته احتیاج او ارتیا لري.

دغه ناپوهه خلق په دې خاطرچې ستومانه نشي د دغو واسطو په ذواتو باندې اتکا کوي او د ځپلې غلطۍ او تیروتنې پر وجه نه نیک اعمال ترسره کوي او نه د حرامو څخه ځانونه ساتي.

د مسلمانانو د خطاکیدو او انحراف لویه وجه داده چې دوی د الله تعالی هغه مبارك قول چې په هغې کښې یې د آدم علیه السلام د ټول اولاد سردار جناب محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یه خطاب کولو کښې فرمایلي دي:

(قُلْ لَآ اَمْلِكُ لِنَفْسِيْ نَفْعًا وَّلَا ضَرًّا)(۱)

هیر کړي دي او یا تر بینه هیرشوې دي، ځکه په دغه آیت کښې الله پاك فرمائیلي:

پیغمبره! دوی ته او وایه چې زه د ځپل ځان لپاره نه د ګټې رسولو مالك یم او نه د ضرر د فع کولو مالك یم.

د غه راز د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم هغه قول چې ځپلې ګرانې لور فاطمې رضی الله عنها ته یې یکښې فرمایلی دی: ای فاطمې! د ځپل ځان د نجات لپاره عمل

---

(۱) اعراف: ۱۸۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذکر شوی دی چې زه تا د الله تعالی د عذاب څخه نشم خلاص ولی. (۱)

دغه رنګ د رسول الله صلی الله علیه وسلم دغه قول چې فرمایي. کله چې انسان مړ شي نو د هغه عمل قطع شي مګر د دري شیزونو ثواب ورته رسیږي چې هغه صدقه جاریه ده، علم نافع دی او ولد صالح دی چې دعا ورته کوي.

دغه حدیث چې معنایي ذکر شوه مسلم روایت کړي دی

په دې باره کښې د عمر رضی الله عنه له پلوه د عباس رضی الله عنه په دعا سره وسیله نیول، او د رسول الله صلی الله علیه وسلم مبارك ذات وسیله نه نیول یوداسې قناعت بخش دلیل دی چې حتی که په نصوصو کښې د انبیاؤ او صالحینو په ذواتو باندې د وسیلې نیولو څخه منع هم نه دی راغلې، نو د دغه طائفې درد پاره همدغه کافی ؤ.

دغه رنګ د امام ابوحنیفه رحمة الله علیه یو ډیر ارزښتناك قول د ردمختار او دا هنا بعضو نورو کتابونو په دې برخه کښې داسې نقل کړي دي: «وَاکْرَهُ اَنْ یَسْأَلَ اللهَ اِلَّا بِاللهِ» دی وایي: زه دا خبره بده ګڼم چې د الله تعالی څخه پرته په

(۱) دغه حدیث چې معنائي ذکر شوه بخاری روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکه باندې د الله نه سوال شي.

همدارنګه که الله پاک ته د ذکرشویو ذواتو ذوات واسطه نیول جائز وای نو خامخا به یې ذکر په هغو دعاګانو کښې راغلی وای چې په قرآن کریم او احادیثو کښې موجودې دی.

هو: کله چې د یو مسلمان سره دا شوق پیدا شي چې الله پاک ته په وسطو سره ځان نژدې کړي نو کولې شي چې د الله پاک څخه د الله په ذات یا د هغو اعمالو د جملې څخه په یو عمل یا د الله تعالی د نومونو څخه په یو نوم، او یا د ده د صفتونو څخه په یو صفت باندې سوال وکړي.

(۳) - د مسلمانانو څخه ځنې داسې کسان دي چې هغوی د الله او بندګانو ترمنځ دغه واسطه یو رسالت ګڼي چې بیا د غه رسالت د تبلیغ، تعلیم او تربیې څخه عبارت بولي، دغه ډول دوی د دغه رسالت اهمیت، او ورته د بشری ټولنې د ضرورت او اړتیا اندازه هم درک کړې ده، او همدا وجه ده چې دوی په ډیرې چلتۍ سره محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته یعنې د رسول الله صلعم شریعت ته ور درومې ترڅو د وحې په رڼا کښې د ده په دین باندې د ځان پوهه ولو په برخه کښې دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

(رسول الله صلی الله علیه وسلم) یوستره و اسطه او عظیمه وسیله ونیسی. پس دوی له همدې امله د رسول الله صلی الله علیه وسلم سیرت او سنت ئې لولی لکه څنګه چې قرآن کریم لولی او شعاریی په دې برخه کښې د الله پاک د غه مبارک فرمان دی:

(قَدْ جَآءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ) (۱)

ترجمه: یقیناً راغلی دی تاسو ته د الله له طرفه نور (رڼا یعنی محمد م) او کتاب واضح بیان والا چې ښوونه او هدایت کوی په هغه له هغې سره الله تعالی هغه چا ته چې تابعداری کوی د رضا د ده په طرف د لارو د سلامتیا، او اُو باسې دوی له تیارو (د کفر، شک، جهل، څخه نور (رڼا د ایمان، یقین، علم، ته په حکم خپل سره، او هدایت ښودنه، کوی دوی ته په طرف د لارې سمې صافې (د توحید).

د غه ډله هماغه ناجیه فرقه ده چې په وړاندې ذکر شوی، حدیث کښې ورته کوته نیول شوې ده

---

(۱) مائده: ۱۵: ۱۶ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د جنت زیری ورته ورکړل شوي دي .

امّا متأسفانه د دغه فرقې (ډلې) لاره ډېره زیاته سخته او ازغنه ، یعنې د مشکلاتو او کړاوو نو ځکه ډکه لاره ده ، ځکه حقیقي اسلام غریب او ناآشنا ګرځېدلی دی ، او اکثرو مسلمانانو ورته شاوې اړولې دي او د ځانونه یې ورته په لرې مسافه کښې نیولي دي ، او د واقعي اسلام په بدل کښې یې بدعات او خرافات معمول او مروج کړي دي .

د غه مصیبت او فتنه د ډیری پخوانۍ زمانې څخه را په دې خوا جریان لري او مصلحینو په کښې د اصلاح لپاره په ډیر تکلیف سره خپل رول لوبولی دی . عمر بن عبد العزیز رضي الله عنه د دوی د جملې څخه په دې هکله داسې ویلي دي :

مونږ د یو داسې کار د اصلاح لپاره کار شروع کړی دی چې د الله پاک نه پرته بل څوک په دغه لاره کښې مرسته نشي کولې ، دا داسې یوه لاره ده چې د سپین ږیرو او مشرانو ژوند پکښې پای مومي ، او واړه او صغیر هلکان پکښې ځوانۍ ته رسیږي ، دې وایي : یو اطرافي او بانډه چې به ، یو تا وړه او نارو ا عمل تر سره کوي او د احکمات به ور باندې کوي چې دا دین دی او حال دا چې هغه به د الله (ج) په نزد

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دين نه وی.»

دا سلام او مسلمانانو د غه پړول حال په باره کښې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د يو حديث مفهوم واسې دی؛

دا سلام منونکی لکه څرنګه چې په ابتداء کښې غرباء او کمزوری ؤ، دارنګه په آخره کښې به هم غرباؤ ته پاتې وی پس نيك مرغه او مبارك دی وی حال د غريبانو -

د غو غرباؤته رسول الله صلى الله عليه وسلم په خپل مبارك قول کښې دجنت زيری په دی ړول سره ورکړی دی:

«سَتَفْتَرِقُ اُمَّتِیْ عَلٰی ثَلٰثٍ وَسَبْعِیْنَ فِرْقَةً اِثْنَتَانِ وَسَبْعُوْنَ فِی النَّارِ، وَوَاحِدَةٌ فِی الْجَنَّةِ وَهِیَ: مَنْ كَانَ عَلٰی مِثْلِ مَا اَنَا عَلَيْهِ وَاَصْحَابِهٖ

دغه ناجيه فرقه « د الله پاك د عذاب څخه نجاب مندونکی ړله» يقيناً هغه څوك دی چې د رسول الله صلى الله عليه و سلم د احاديثو پيرو دی، الله پاك دی ورله مړی مرحوم وګرځوی او د ژوندو په ژوند کښې دی ورله برکت واچوی او د خپل قوت او طاقت په ذريعه دی ورسره مدد او مرسته وکړی څکه همدوی دی چې د هدايت او لاربښوونې ستوری

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مشالونه دی، او د تقوی او سمې لارې په لور بلونکي او داعیان دي، چاچې د دوئ سره دښمني کړې ده نوهغوی هلاک شوی دی، او چا چې د دوی پیروی پرېښې ده نوهغوئ گمراه شوی دی، د دوی دعوت بالکل علمی او ښکاره دی، او د حق په لاره کښې د ملامت شویو د ملامتیا څخه نه و یرېږي.

او س نو ره خبره شیخ الاسلام ابن تیمیه رح، ته پرېږدو چې دغه واسطه په خپله ارزښت ناکه رساله (الواسطة بین الحق والخلق) کښی تشریح او روښانه کړې.

دا رساله دد ې وړ ده چې په طلاؤ یعنې په سرو زرو سره و لیکل شي او مسلمانان یې په پوره سوچ او فکر سره و لولی ترڅو د غفلت د خوب څخه را بیدار شي او د نصرت، قوت او سرلوړی په لور ی گامونه اوچت کاندې او د انبیاوو او نورو نیکانو بندگانو قبرو نو ته نېتې د لې او پرې وتل، او په عاجزئ، ذلت او سر ښکته کولو سره یې د د دبارو نو د د روازو مسح کول او ښکلول پرېږدي.

وصلی الله علی سیدنا محمد معلم الخیر، وعلی آله وصحبه وسلم.

محمود مهدی الاستانبولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

(قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ وَسَلٰمٌ عَلٰى عِبَادِهِ الَّذِيْنَ اصْطَفٰى آللّٰهُ خَيْرٌ اَمَّا يُشْرِكُوْنَ) (۱) اَمَّا بعد:

دغه رساله د هغو د ؤو کسانو د بحث په باره کښې د پرې کړې په غرض لیکل شوې ده کوم چې یو یل سره په خپل منځ کښې مباحثه درلوده، او یو کس د دغو دوارو څخه ووییل:

د الله پاک او زمونږ ترمنځ خامخا یوې واسطې ته ضرورت دی ځکه مونږ د دغه واسطې څخه پرته الله پاک ته د تقرب او رسیدو توان او وس نه لرو.

د الله (ج) او بندګانو ترمنځ د واسطې معنی

الحمد لله رب العلمین. ثنا او ستاینه یوازې الله لره ده چې رب د مخلوقاتو دی. که د دې خبرې مقصد داوی چې مونږ ته د الله تعالی د حکم په رارسولو کښې حتما یوې واسطې ته ضرورت دی؟

(۱) سورة نمل (۵۹) ترجمه: ووایه ای محمده! چې ټولې ثنا ګانې او ستاینې خاص الله لره دي او سلام دی په هغه بندګانو د ده چې غوره کړی دی الله آیا الله غوره دی یا هغه څه چې شریکوي یې د وی د الله سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو دا یوه پرځای او حقه خبره ده، چې مخلوق په دې نه پوهیږي چې الله پاک د کوم شي سره مینه لري، په کوم بانده خوښیږي، د کوم عمل په تر سره کولو بانده یې امر کړی دی، او د کوم شي د کولو څخه یې منع کړې ده، او د غه راز د خپلو دوستانو لپاره یې څه ډول درجې او نعمتونه تیار کړي دي، او د خپلو دښمنانو لپاره یې د کوم کاڼه کولو سره د عذاب ورکولو وعده کړې ده، او دا رنګه هغه عذابونه په څه ډول او څنګه دي.

د غه ډول مخلوق ته د الله تعالی د اسماؤ حسنی (ښکلو نومونو) او عالیه صفاتو د پیژندلو په برخه کښې چې عقل د هغو د معرفت څخه عاجز دی، معلومات نه دي، د غه راز د دې نور امثال دي چې اګاهي حاصلول ور بانده د انبیاؤ علیهم السلام پوري کوم چې الله جل جلاله خپلو بندګانو ته را لیږلي دي ارتباط او اړه تیا لري.

پس هغه کسان چې د پیغمبرانو پیرو او ور باندې ایمان راوړونکي دي هم دوی هدایت مندونکي او هغه کسان دي چې د الله پاک پرنز د بانده د درنښت او قرب مقام لري او په دنیا او اخرة کښې دا او چتو درجو او عزت خاوندان دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَمّا هغه څوک چې د انبیاؤ مخالفین دي هغوی په یقیني توګه لعنتیان دي او په دنیا او آخرت کښې د خپل پروردګار د هدایت څخه محروم او بې برخې دي.

چاچې قرآن و لوستلو او عمل یې ورباندې وکې نه به ګمراه شي او نه به بدبخت شي

په دې برخه کښې رب العزت داسې فرمایلي دي:

(یٰبَنِیٓ اٰدَمَ اِمَّا یَاْتِیَنَّکُمْ رُسُلٌ مِّنْکُمْ یَقُصُّوْنَ عَلَیْکُمْ اٰیٰتِیْ فَمَنِ اتَّقٰی وَاَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ۔ وَالَّذِیْنَ کَذَّبُوْا بِاٰیٰتِنَا وَاسْتَکْبَرُوْا عَنْهَآ اُولٰٓئِکَ اَصْحٰبُ النَّارِ هُمْ فِیْهَا خٰلِدُوْنَ۔) (۱)

ترجمه: اې اولاد د آدم علیه السلام که راغلو تاسو ته پیغمبران ستاسې له جنس نه چې بیانوي په تاسو باندې آیتونه زمونږ نو هر هغه کس چې ځان یې وساتلو د بدو کارونو نه او خپل عمل یې اصلاح کړو نو نه به وي هیڅ ویره په دوي او نه به دوي غمژن کیږي.

او هغه کسان چې زمونږ آیتونو ته یې نسبت د دروغو

---

(۱) اعراف: ۳۵، ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړو او سرکشي يې وکړه د قیلولو د هغې نه هم دغه کسان او سیدونکی د اور (یعنې دوزخ) دی، دوئ په دغه اورکښې همیشه وی۔

همدغه رنګ الله تعالیٰ فرمایي:

(فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنِّي هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى، وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا، قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى)(۱)

ترجمه: پس که راغی ز ماله طرفه تاسو ته هدایت نو هر چا چې متابعت وکړو د هدایت ځما پس نه به دی ګمراه کیږی (په دنیا کی) او نه به بد بخت شی (په آخرت کښی) او هر چا چې زماله یاده مخ وګرځا وه، پس بیشکه د ده ته دی ګزران (ژوندون) تنګ او پورته به کړو مونږ د لره په ورځ د قیامت کښی ړوند، وبه وایی (دغه ړوند کافر) ای ربه ځما ولې دي پاڅولم زه ړوند حال داچې زه بینا وم (په دنیا کښی) وبه وایی دغه شان راغلی وې تاته آیا تونه ځمونږ پس هیر کړی وې تا هغه، او هم دغه شان به نن ورځې ته هم هیر کړی شی

(۱) طه : ۱۲۳-۱۲۶-

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه پورې د دوزخیانو د حال بیانونو

په لړ کښې الله تعا دا سې فرمایلي دي:

(كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ، قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ) (۱)

ترجمه: هر کله چې وغورځولی شي دوزخ ته یوه ډله (د منکرانو) نو پوښتنه به وکړي له هغوی نه څوکیداران (پیره داران) د دوزخ، آیا نه وُ راغلی تاسو ته (ای منکرانو) ویرونکی (پیغمبر په دنیا کښې) نو وبه وایې (منکران) هو په تحقیق راغلی وُ مونږ ته ویرونکی خو دروغژن وباله مونږ دی او وویل مونږ (هغوی ته چې) نه دی رالیږلی الله هیڅ شی نه یئ تاسی مګر په ګمراهی لویه کښې.

دغه پورې الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ

---

(۱) سورة ملك: ۸، ۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

خَزَنَتُهَا اَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنْكُمْ يَتْلُوْنَ
عَلَيْكُمْ اٰيٰتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُوْنَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ
هٰذَا ط قَالُوْا بَلٰى وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ
عَلَى الْكٰفِرِيْنَ ۔ (۱)

ترجمه: روان به کړی شي کافران (په ټيل وهلو سره) جهنم ته ډلي ډلي تر هغه وخته پورې چې راشي دوئ دوزخ ته، نو پرا به نستي شي دروازې دهغې او به وايي دوی ته محافظان (څوکيداران) ددغه دوزخ آيا نه وُ راغلي تاسي ته رسولان ستاسي دجنس نه چې لوستل به دغه رسولانو پر تاسي آيتونه دقرآن درب ستاسي، او ويره ول به دوی تاسي لره له ملاقات ددغه ورځې ستاسي نه، وُ به وايي دوی (کفار) ولې نه راغلي وُ مونږ ته او لوستلي يې وُ مونږ ته، ليکن ثابت شو حکم دعذاب پر کافرانو۔

ابن عباس رضی الله عنهما دقرآن کريم دمعمول ګرځولو په برخه کښې داسې ويلي دي:

چا چې قرآن ولوستلو او هغه څه چې په قرآن کريم کښې دی په هغې يې عمل وکړه نو الله پاک يې متکفل دی نه به په دنيا کښې ګمراه او بې لارې شي او نه به په آخرت کښې بدبخت بدمرغه

(۱) سورة الزمر: ۷۱ ۔

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولان د الله او بندګانو ترمنځ د احکامو رسولو په برخه کښي واسطي دي.

الله جل جلاله په خپل مبارک کتاب قرآن کريم کښي فرمايلي دي:

(وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ. وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ.) (۱)

ترجمه: او نه ليږو مونږ رسولان مګر زيري کوونکي (مؤمنانوته په نعيم سره)، او ويره وونکي (کفاروته له جحيم څخه)، پس هر چا چي ايمان راوړ او اصلاح يي کړه (عمل په طاعت سره)، نو نه به وي هيڅ قسم ويره پردوی باندي او نه به دوی خفه کيږي، او هغه کسان چي دوی نسبت د دروغو کوي آيتونو زمونږ ته ورسيږي دوی ته عذاب په سبب د هغي چي دوی فاسقان وو.

همدغه ډول الله تعالی د قرآن کريم په بل ځای کښي فرمايلي دي:

(إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ

---

(۱) دانعام سورة: ۴۸ او ۴۹ نمبر آيتونه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيْسٰى وَ
اَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُوْنَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا
دَاوٗدَ زَبُوْرًا ۝ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنٰهُمْ عَلَيْكَ
مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ
وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوْسٰى تَكْلِيْمًا ۝ رُسُلًا مُّبَشِّرِيْنَ
وَمُنْذِرِيْنَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ
حُجَّةٌۢ بَعْدَ الرُّسُلِ ». (۱)

ترجمه: بیشکه چې مونږ وحې کړې ده تا ته لکه څنګه چې وحې کړې وه مونږ نوح علیه السلام ته او نورو انبیاؤ ته پس له هغه نه، او وحې کړې ده مونږ ابراهیم ته او اسمعیل ته او اسحق ته او یعقوب ته، او اولاد هغوی او عیسی ته او ایوب ته او یونس ته او هارون او سلیمان ته، او ورکړې وو مونږ داود ته زبور، او وحې کړې وه مونږ ډېرو رسولانو ته چې بیان کړي دي مونږ د هغوی تا ته مخکښې له دینه او نورو ډېرو رسولانو ته چې هغوی مونږ نه دي بیان کړي تا ته او خبرې کړې دي الله تعالی موسی سره خبرې کول او لیږلي مودي رسولان زیری ورکونکي او وېره ورکونکي د دې لپاره چې نه وي خلکو لره په الله باندې دلیل او بهانه پس د لیږلو د رسولانو نه.

(۱) سورة النساء : ۱۶۳ - ۱۶۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم دا رنګه الله تعالیٰ فرمایي:

«اَللّٰهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ رُسُلًا وَّمِنَ النَّاسِ» (۱)

ترجمه: الله غوره کوي رالیږلي شوي له فرښتو او له خلکو نه.

او دا د دغه ټولو ملتونو د پیروانو لخوا لکه مسلمانان، یهودیان او نصرانیان شول، په اتفاقي توګه یو منلي شوي حقیقت دی، ځکه د وی کرد د الله او بندګانو ترمنځ د الله له طرفه د حکم او خبر رسولو په برخه کښې د واسطو په ثبوت باندې چې هغه واسطې د انبیاؤ علیهم السلام څخه عبارت دی قائل دي.

پس د دغه واسطو څخه چې څوک منکر شي هغه د دغه ټولو ملتونو او دیانو د پیروانو په نزد په اتفاق سره کافر دی.

هغه سورتونه چې الله پاک په مکه مکرمه کښې نازل کړي دي، لکه سورة انعام، اعراف او د (الر) او (حم) او (طس)، والا سورتونه، او د دې په شان نور سورتونو شو، په دغو کښې د هغه مضامینو بیان دی کوم چې د دین اصول او بنسټونه دي لکه

---

(۱) سورة حج: ۷۵ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

په الله او رسول تو د الله او په ورځ د آخرت باندې ایمان لرل شو -

الله تعالی د خپلو پیغمبرانو سره د نصرت او کومک کولو قیصې او د غه راز یې د کافرانو د هلاکت د خونکو قیصې چې پیغمبران یې د روغ ژن کېنلي وو بیان کړې دی او فرمایلي دي:

(وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ. إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ - وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ) (۱)

ترجمه: او بیشکه مخکښې صادره شوې ده وعده زمونږ د پاره د رالیږل شویو بندګانو زمونږ، چې بیشکه پیغمبران هم دوی ته به مدد ورکولی شي، او بیشکه لښکرې زمونږ خامخا هم دوی غالبه ربریالی، دی (کافرانو)

هم دغه ډول الله تعالی فرمایلي دي:

(إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ) (۲)

ترجمه: بیشکه چې مونږ خامخا مدد کوو له خپلو رسولانو سره او رمدد کوو له، هغو کسانو سره چې ایمان یې راوړی دی په ژوند د دنیا کښې او په هغه ورځ چې قائمیږي به شي (ودریږي)، شاهدان (له ملائکو، انبیاوو، او مؤمنانو)

---

(۱) سورة صٰفٰت: ۱۷۱-۱۷۳ - (۲) سورة مؤمن ۵۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منکرانو باندی.

او پیغمبران هغه ډول واسطی دی چی د دوی اطاعت، پیروی او تابعداری حتمی او ضروری ده لکه چی الله تعالیٰ فرمایلی دی:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِن رَّسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ﴾(۱)

ترجمه: او مونږ نه دی لیږلی هیڅ رسول مګر لیکلی مو دی، د دې لپاره چی د ده حکم دې او منلی شي د الله په حکم سره.

او همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

﴿قُلْ إِن كُنتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ﴾ (۲)

ترجمه: ووایه ای محمده! دوی ته، که چیرې یئ تاسی چی محبت کوئ له الله سره نو پس ځما تابعداری وکړې، نو محبت به وکړي الله پاک له تاسو سره.

همدغه ډول الله تعالیٰ فرمایلې دی:

﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ (۳)

---

(۱) نساء: ۶۴-(۲) آل عمران: ۳۱ - (۳) اعراف: ۱۵۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: پس هغه کسان چې ایمان یې راوړی په ده (محمد) او تعظیم یې وکړ ده ته او مدد یې وکړه ده ته او پیروی یې وکړه د هغه نور (رڼا) چې نازل کړی شوی ده د ده سره، دغه ستایلي شوي کسان هم دوی خلاصی موندونکی دی۔

او د قران کریم په بل آیت کښې الله تعالی فرمایلي دي

(لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ اللهَ كَثِيرًا) (۱)

ترجمه: بیشکه د ده تاسو لره په (کارد) رسول الله کښې پیروي نیکه د هغه چاله پاره چې امید لري د ثواب الله (او امید لري) د ثواب او نعمتونو د روستنۍ ورځې (قیامت) او یاد وي الله لره ډیر۔

غَیرِ مَشرُوع وَاسطه

که د واسطې څخه یې مقصد داوي چې د بنده له پاره حتما داسې واسطې ته ضرورت دی چې ورله په جلب منافع کښې او دفع د اضرارو کښې واسطه او مرستندوی وګرځي او بنده دغه واسطې ته د مثال په توګه د روزۍ د نصرت

---

(۱) سورة احزاب: ۲۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

او هدايت غوښتلو په برخه کښې رجوع کونکي او وسي او د حاجت سرکولو په اميد ترينه د خپلو حاجتو نو د پوره کولو سوال وکړي، نو دا هغه عظيم او خطرناک قسم شرک دی چې الله پاک د هم د غه شرک په اساس مشرکان کافران بللي دي څکه چې دوی ادالله تعالیٰ نه په غير بل څوک متصرفين او سفارشيان نيولي وُ او هغوی يې د نفع او نقصان، مالکان گڼل، او حال دا چې سفارش د الله تعالیٰ د اذن او اجازې پورې اړه لري، الله پاک په دې باره کښې داسې فرمايلي دي:

(اَللّٰهُ الَّذِیْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِیْ سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰی عَلَی الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِیٍّ وَّلَا شَفِيْعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ) (۱)

ترجمه: الله هغه ذات دی چې پيدا يې کړل اسمانونه او ځمکه او هغه څه چې په منځ د دې دواړو کښې دي په شپږ و ورځو کښې بيا استوی وکړه ده په عرش باندې نشته دی تاسو لره بې له ده نه بل څوک دوست او سفارش کونکی، ايا پند نه قبلوئ تاسو؟.

دا رنګه الله تعالیٰ فرمايلي دي:

---

(۱) سورة السجدة: ۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

(وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ) (۱)

ترجمه: او ویره وه په دې قرآن سره هغو کسانو لره چې ویریږی له دینه چې جمع به کړی شي ده وی خپل پروردګار ته، نه به وی دوی لره سوا د الله نه دوست بچ کونکی او نه سفارشی (شفاعت کونکی) دوی له پاره چې دوی پرهیزګاری وکړی».

فرښتو او انبیاؤ سره د تکلیف لرې کولو واك نشته.

په دې هکله الله تعالیٰ فرمایی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا) (۲)

ترجمه: ووایه (ای محمده!) د وینه (چې را وبلئ تاسو هغه کسان چې تاسو ور باندې سوا د الله نه د مدد ګمان کوئ پس هغوی اختیار نه لری د تکلیف لرې

---

(۱) انعام: ۵۱ - (۲) الاسراء: ۵۶، ۵۷ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو تاسو نه، او نه داسانه ولو او بدله ولو اختیار لری۔ هغه کسان چې د وی یې عبادت کوی (را مدل د شــه ورنه وایی) په خپله هغوی خپل رب ته نزدې والی لټوی چې کوم یو به له دوی نه ډیر نژدی وی (الله ته) او امید لری د دوی د رحمت د هغه (الله) او ویریږی د عذاب د هغه نه یقینا ستاد رب له عذابه ویره کیدای شي

هم دغه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِّنْ دُوْنِ اللهِ
لَا يَمْلِكُوْنَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰاتِ وَ
لَا فِي الْاَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيْهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَّ
مَا لَهٗ مِنْهُمْ مِّنْ ظَهِيْرٍ، وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ
عِنْدَهٗ اِلَّا لِمَنْ اَذِنَ لَهٗ) الآیه - (۱)

ترجمه: و وایه (دوی ته ای محمد ﷺ!) و بولئ تاسو هغه معبودان چې گمان به کاوه تاسو (په دوی باندې د آلهه وَ) په غیر د الله نه چې دوی اختیار نه لری د یوی ذری په اندازه، نه په اسمانونو کښې او نه په ځمکه کښې او نشته دی هیڅ حصه او شراکت د دوی د غو معبودانو لره په آسمان او ځمکه کښې (پوره ته او بنکته) او نشته دی د غه الله لره د دوی نه هیڅوک

---

(۱) سورة سبا: ۲۲، ۲۳ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

مددگار، او کټه نه رسوی شفاعت او سفارښت په نزد د الله، مګر شفاعت د هغه چا چې اجازه ورکړي الله هغه ته، یا د هغه چا لپاره چې د هغه په حق کښې د شفاعت کولو اجازت وشي.

د سلفو یوې ډلې ویلی دی: ځنې قومونه وو چې هغوئ به د هغو حاجتونو د سرکولو له پاره عیسی علیه السلام او عزیر علیه السلام او د فرښتي بللې، نو الله پاك دو یته د دې حقیقت څرګند ه و نه وکړه چې فرښتې او انبیاء نه د دوی نه د تکلیف لرې کولو واك لري، او نه د دو بېته د تکلیف د بدله ولو اختیار لري، بلکښې هغوی په خپله الله پاك ته د نژدې کېدو او تقرب هڅه کوي او د الله تعالی د رحمت حاصله ولو په امید دی، او د هغه د عذاب نه په ویره کښې دي.

په الوهیت سره د فرښتو او انبیاؤ نیول کفر دی، الله تعالی فرمایلی دی:

(مَاكَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُّؤْتِيَهُ اللّٰهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُوْلَ لِلنَّاسِ كُوْنُوْا عِبَادًا لِّيْ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلٰكِنْ كُوْنُوْا رَبّٰنِيّٖنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُوْنَ الْكِتٰبَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُوْنَ، وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

أَيَأْمُرُكُم بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ (۱)

ترجمه: مناسب نه دی هیڅ بشر لره چې و د کړی الله پاک هغه ته کتاب او پوهه په دین او د پیغمبری او بیا و دا یې خلقو ته چې تاسی زما بندګان (عبادت کونکی) شئ بې له الله څخه، لیکن (داسی کس وائي) شئ تاسو الله والا خلق (عالمان عاملان) په سبب د دی چې ښودنه کوئ د الله د کتاب، او په سبب د دې چې تاسو زده کوئ کتاب، او امر نه کوی تاسو ته (پیغمبر) چې و نیسئ تاسو پرښتې او پیغمبران حقدار د بندګی، آیا حکم به کوی تاسو ته په کفر سره پس له هغې چې تاسی مسلمانان شوی یئ.

الله پاک په دی مبارکو آیتونو کښی دا خبره روښانه کړه ملائکی او انبیاء د بندګئ او عبادت حقدار نه دی کفر دی پس څوک چې پرښتې او پیغمبران په داسی توګه واسطې نیسي چې د مصیبتونو د لری کولو په وخت کښی ورته د رامد د شه آوازونه کوی، په دوی باندې کوی (مافوق الاسباب ترینه) د ګټو د لاسته راوړلو او ضرر دفع کولو غوښتنه کوی، له دوی نه د ګناه د مغفرت، د زړه له پاره د هدایت، او دغه راز د مشکلاتو د حل او د روزی د پراخ والي په برخه کښی

---

(۱) سورة آل عمران: ۷۹، ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوال کوی نو دغه شخص د ټولو مسلمانانو په اتفاق سره کافر ګڼل کیږی. (۱)

علماء د رسول الله صلی الله علیه وسلم او امت ترمنځ یې یواځې د اسلام د تبلیغ په ساحه کښې واسطې دی.

که څوک د انبیاؤ نه روسته دینی عالمان د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم او د ده د امت ترمنځ په دې شان د واسطو په توګه قبلوی چې عالمان د وېته دین رسوی، په دین یې پوهه وی، ادب ورته ور ښای

---

(۱) کله چې پرښتو او انبیاؤ په حق کښې دا عقیده ساتل چې د وی د عبادت حقدار دی کفر بلل کیږی، نو بیا د صوفو کسانو د کفر په برخه کښې څه سوال پیدا کیږی چې هغوی د وی نه په غیر په مخلوق کښې نور کسان او کائنې بوټی او داسې نور شیان د الله تعالی سره د الله په صفاتو کښې شریک او د عبادت مستحق بولې. او چې کله پیغمبران د اسباؤ نه پرته او ملائکی د الله د حکم او د درکړی شوی صلاحیت څخه سوا د خیرا و شر رسولو په برخه کښې د ځان او بل له پاره اختیار نه لری او د الله په حضور کښې ځیلې بې وسئ څرګند و نه کوی او د عبادت نه یې سر غړونه د ځان لپاره جرم ګڼی نو بل به څوک وی چې هغه به د الله پاک په صفاتو کښې د الله سره برخه وال وی او یا به د اختیار خاوند وی. په قرآن کریم په دې اړه زیسته زیات آیتونه وجود لری. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مقتدی په صفت د هغوی د خبرو پیروی کیږی، نودا خبره یی درسته او برحای ده ځکه دغه کسان د دینی علوم پوهان چی کله په یوه مسئله باندی راجمع شی او اتفاق وکړی، نو اجماع یی په قطعی او یقینی توګه حجت ده ځکه چی ددی ټول په اجتماعی ډول سره په ضلالت باندې نه غونډیږی.

او که چرته د دوئ ترمنځ په کوم شی کښی اختلاف ولیدل شی نو حکم یی د الله تعالی په کتاب (قران مجید) کښی او د رسول الله صلی الله علیه وَسَلم په احادیثو کښی لټول پکار دی چی هغې ته یی را جع کړی ځکه چی یو یی په یوا ځی ځان په مطلق ډول سره معصوم نه دی بلکښی د رسول الله صلی الله علیه وسلم نه پرته نور په ټولو خلقو کښی د هر کس د کلام یعنی خبرو یوه برخه یی د منلو وړ یی، منل کیږی او یوه برخه یی د منلو وړ نه وی، پریښودل کیږی.

د علماؤ د مقام په هکله رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«العلماء ورثة الانبياء، فان الانبياء لم يورثوا دينارا ولا درهما وانما ورثوا العلم فمن اخذه فقد اخذ بحظ وافر» جزء من حديث رواه ابوداؤد والترمذي بسند صحيح.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: علماء د پیغمبرانو وارثان دي او شک نشته چې پیغمبرانو د ځانه روسته دینار او درهم په میراث سره نه دی پرېښودي بلکښې هغوی په یقیني ډول سره پرېښې دی نو چاچې د غه علم واخست او زړه یې سړ نو ده پوره برخه ترلاسه کړه - دا د هغه حدیث جزدی چې ابوداود او ترمذی په صحیح سند سره روایت کړی دی.

او څوک چې د مجازي پاچا د وزیرانو او مرستیالانو په شان چې پاچا او رعیت په منځ کښې د وساطت د نده ک لري، د الله او مخلوق ترمنځ هم د غه ډول واسطې په دې شان سره ثابته وي چې د غه واسطې الله تعالی ته د مخلوق اړتیا وې وړاندې کوي او الله د دغو واسطو په وساطت او سفارش سره بندګانو ته لارښوونه کوي او روزي ورکوي، پس په دې اساس مخلوق خپلې غوښتنې هغوی ته (واسطوته) وړاندې کوي، او هغوی په دې باره کښې بیا د الله تعالی څخه سوال کوي او مثال یې داسې دی لکه څنګه چې د پاچایانو په وړاندې واسطې قرارلري چې د غه واسطې په دې خاطر چې له نورو خلقو په نسبت د پاچایانو په نزد دَ اعتبار له پلوه ځانګړې مرتبې لري. نو د دې دَ اولس یعنې رعیت اړتیا وې هم پاچایانو ته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوته کوی او هم یې د پوره کولو مطالبه او غوښتنه کوی، او عام خلق یعنی اولس ځینې مطالبې د غو واسطو (وزیرانو او مرستیالانو) ته وړاندې کوی، او داله دې امله چې د پاچا نه مستقیماً نیغ په نیغه، سوال کول ورته یا بې ادبی معلومیږي، او یا دا چې په مستقیمه توګه د حاجت منولځوا د پاچا نه په غوښتنه کښې ورته واسطوته په مراجعه کولو کښې یا ته فائده وی ځکه دغه واسطی (مشیران، وزیران او مرستیالان) د حاجت منو په پر تله سره د پاچا په نزد خاص او نژدې مقام لري.

پس هغه څوک چې په دغه ترتیب سره د واسطو په ثبوت باندی عقیده لري، نو هغه کافران او مشرک دی، او واجب دی چې د توبې وییستلو غوښتنه تر بینه وشي که توبه یې وییستله ښه ده، او که توبه یې و نه ویستله نو قتل یعنی وژلی شي.

او دا هغه کسان دی چې خالق یې د مخلوق سره تشبیه کړی دی او الله (ج) سره یې شریکان پیدا کړی دی؛ او په قرآن کریم کښې په دغو کسانو باندې رد کول په دومره زیاته اندازه سره لیدل کیږي چې په دغه فتوی کښې ځای کیدلی نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخلکواو پاچاپانوترمنځ واسطې درې پوله دي.

د پاچاپانو او خلکو ترمنځ چې کومې واسطې قرار لري د هغې درې وجې دي:

لومړۍ وجه دا ده چې دغه واسطې پاچاته د خلکو د حال احوال څخه کوم چې پاچاته په هغې باندې علم نه وي خبر ورکوي، نو که څوک وايي چې الله (ج) د بندګانو په احوال باندې نه خبريږي مګر هله خبر شي چې ځينې ملائکې او انبياء او يا نور څوک ورته د بندګانو د حال څخه اطلاع ورکړي، نو دا سړی کافر دی. ځکه چې الله پاک په پټو يعنې په ورو او د پرېټو خبرو باندې پوهيږي، او هغه څه چې په ځمکه او آسمان کښې پټ دي د الله پاک د علم څخه خارج نه دي (وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ) دا الله ښه آوريدونکی او ښه ليدونکی دی (الله) په مختلفو ژبو سره د بيلا بيلو حاجتونو د غوښتلو په برخه کښې ناری او فرياد و نه آوري، او د يو آواز اوريدل، دی د بل آواز د اوريدلو څخه نه منع کوي، دغه راز دی په کثرت د سوالونو سره غلطيږي نه، او د غوښتونکو په غوښتنه سره خفه کيږي نه.

دويمه وجه دا ده چې پاچا د معاونينو (مرستيالانو) د مرستې نه پرته، نه د ملت د چارو ته بيرکولی شي او نه د دښمنانو په مقابل کښې د دفاع کولی شي نو ځنما

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته د معاونینو او مرستیالانو د نیولو ضرورت وي
ځکه چې دی بې وسی او کمزوری دی او الله جل جلاله د دغه
ناقصو صفتونو څخه پاک دی د چا کومک او مرستې ته احتیاج
نه لري؛ الله تعالیٰ فرمایلي دي:
(قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي
الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ
مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ-) (۱) ترجمه یوځل مخکښې شوی
ده وړدی کتل شي.

دغه ډول الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَّ
لَمْ يَكُنْ لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُنْ
لَّهُ وَلِيٌّ مِّنَ الذُّلِّ وَكَبِّرْهُ تَكْبِيرًا-) (۲)
ترجمه: وړ دا یه ټوله ستاینه الله تعالیٰ لره ده هغه ذات
لره ده چې نه یې ولد نیولی دی او نه ورسره څوک په
بادشاهۍ کښې شریک شته دی، او نه ور لره څوک
مددګار شته د بې وسۍ له وجې نه لکه چې رکتاب بیان
وایي، او په لویۍ سره یا دکړه الله لره (هر وخت)
په لویۍ کامله سره.

---

(۱) سبا: ۲۲ - (۲) سورة بنی اسرائیل: ۱۱۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

رشاه صاحب په موضح القرآن کښې لیکي: په الله باندې بې وسې یعنې چې رته راځي نه چې مددگار ته یې ضرور پیښ شي، ژباړن

د اسبابو په عالم کښې چې څه موجودات دي الله (ج) د هغو ټولو خالق، پالونکی او مالک دی او هیڅ چا ته احتیاج نه لري غنی او بې پروا دی، او د الله تعالی نه ماسوا چې هر څوک دي هغوی ټول الله پاک ته محتاج دي.

اما کوم چې پاچایان دي هغوی د خپلو مرستیالانو معاونت ته احتیاج او اړتیا لري بلکښې حقیقت دا دی چې د دې په بادشاهۍ کښې د هغوی سره برخه وال کې (والله (ج) یو دی د ه سره هیڅوک په سلطنت (واکمنۍ) کښې شریک نشته لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهٗ لَا شَرِيْكَ لَهٗ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ.

د ریمه وجه دا ده چې پاچا تر هغه وخت پورې چې د بل چا له پلوه تشویق نه شي د ه سره د ملت په حق کښې د فائدې، احسان او شفقت کولو قصد نه پیدا کیږي، نو کله چې پاچا په دې ارتباط یا د خپلو ناصحینو (مشاورینو) له خوا چې د پاچا د محبوبیت خیال ورسره وي مخاطب شي او باور ته په دې مورد کښې په داسې توګه د یو چا له خوا مشوره ورکړل شي چې د پاچا سره هم امید پیدا شي، او هم ورسره خوف (ویره) پیدا شي، نو بیا د غه وخت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پاچا په عزم او ارادې کښې د ملت د اړتیاوو د رفع کولو په باب چمتو والی رامنځ ته شي، او دا یا له دې امله چې د ناصح او مشير سپارښت د ده په زړه باندې اثر (اغيزه) کړې دی، او یا دا چې د مشوره ورکوونکي د وینائق تاثیر لاندې کومې چې تشویق او تخویف د واړه افاده کولای (لي) دی.

اما الله تعالی د کردو اشیاوو رب او مالك دی، او موږ چې څو مره په خپل اولاد باندې ترحم لرو، الله پاك د دنیه هم زیات په خپلو بندګانو باندې مهربان دی!

د غه ډول د ټولو اشیاوو خلقت د الله پاك د ارادې پورې اړه لري که الله پاك د کوم شيز د پیدا کیدو اراده کړې وی نو هغه به وجود کښې راځي او که الله تعالی یې اراده نه وی کړې نو د هغه وجود بیا امکان نه لري.

او دعا (الله) چې کله د خپلو بندګانو له پاره د کتو ترتیب د خپلو نورو کسانو پورې مربوط کړی دی نو بیا د غه کسان د هغوی سره مرسته پیل کړي، د عا کول ورته شروع کړي او په دې برخه کښې ورته په سفارش بنا وکړي، او د غسې د دې نورو امثال هم واخله، پس دا الله تعالی هغه ذات دی چې د دغه ټولو شیانو خالق دی، او دا هغه ذات دی چې د احسان کوونکي د عاګوی او سفارش والا په زړه کښې یې د دعا، سفارش او نیکي کولو اراده پیدا کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ددی امکان هم نشته چې داسې څوک دی موجود وسي چې هغه دی الله (ج) لره د هغې (ارادې) پرخلاف باندې مجبور کړي او یا دې هغه الله پاک ته په هغه څه باندې مجبور کړي چې الله پاک په هغې باندې (العیاذ بالله) علم نه دی لوده، او دا سې څوک هم نشته چې هغه الله پاک لره د امید او ویرې ورکولو سبب وګرځي او هم دغه وجه ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

لا یقولن احدکم اللهم اغفرلي ان شئت... الخ یعنې ستاسو څخه یو کس دې داسې نه وایي چې: ای الله! که ستا خوښه وي نو بخښنه راته وکړه، ای الله! که ستا خوښه وي را باندې ورحیږه. بلکښې په یقین سره دې سوال کوي ځکه چې الله پاک مختار دی څوک یې مجبوره کولی نشي.

شفاعت د الله پاک د اذن پورې اړه لري

سفارشیان به د الله تعالی په حضور کښې د هغه د اجازې نه پرته لکه چې الله (ج) فرمایي سفارش نه شي کولی (مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ.) (۱) څوک دی هغه کس چې سفارش به وکړي په نزد د ده مګر په اجازت د ده. او الله پاک فرمایلي دي:

---

(۱) سورة بقره: ۲۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ .... الاية (۱)

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی: (وَلَا يَشْفَعُوْنَ اِلَّا لِمَنِ ارْتَضٰى) (۲) شفاعت به نه کوی مګر د هغه چا له پاره چې الله پری راضی شوی وی. پس دا خبره یې په ډاګه کړه چې هر هغه څوک چې په غیر دالله (ج) څخه بللی شی، هغه نه واکمن دی او نه ورلره دالله په واکمنی کښی برخه شته او نه دی دالله لپاره معاون دی او شفیع نشته چې سفارش یې دالله دا ذن پرته کښه نه شی رسولی.

اما پاچایان داسی نه دی، ځکه د پاچایانو په حضور کښی سفارش کونکی کله د قدرت خاوندان وی، کله ورسره په سلطنت یعنی واکمنی کښی شریکان وی او کله د پاچایانو سره په دولتی چارو کښی مرستیالان او کومکیان وی. نو د غه کسان او د دوی نه علاوه نور کسان پرته له دی چې د پاچا څخه اجازه واخلی د پاچا په وړاندی سفارش کوی او د پاچا له خوایی سفارش منل کیږی او دا کله له دی امله چې پاچا ورته احتیاج لری، او کله له دی وجې نه چې پاچا ترسینه ویره حس کوی، او کله یې ورله د هغه احسان او انعام په مقابل کښی د بدلی او مکافات په توګه قبولی چې د دوی د پاچا سره کړی وی

(۱) سورة سبا: ۲۲-۲۳ (۲) سورة انبياء: ۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بناءً دی دخپلی نبعی او خوی سفارش له دی وجی نه قبلوی چی دی خپلی نبعی او خوی ته احتیاج لری ځکه د خوی او نبعی مخالفت یی ارو مرو په ضرر تما میږی، د غه راز دی د خپل نو کر سفارش هم نه ردکوی، ځکه که ردکوی یی نو دکسه داویره پیداکیږی چی پایه یی د امر خمنه سرغړه ونه وکړی، او یا به ده ته په زیان رسولوکښی کوښښ وکړی

د بندګانو ټول خپل منځی سفارشات په همدی ترتیب سره صورت مومی، پس هیڅ یوکس د بل چا سفارش نه قبلوی مګر له دی امله یی قبلوی چی پایی ترینه تمه کیږی او یا یی ترینه ویره کیږی. او الله تعالی هیڅ چا ته تمه نه لری، د هیڅ چا نه ویریږی نه، او هیڅ چا ته احتیاج نه لری، بلکښی هغه غنی ذات دی، او فرمایلی یی دی:

(اَلَاۤ اِنَّ لِلّٰهِ مَنۡ فِی السَّمٰوٰتِ وَمَنۡ فِی الۡاَرۡضِ وَمَا یَتَّبِعُ الَّذِیۡنَ یَدۡعُوۡنَ مِنۡ دُوۡنِ اللّٰهِ شُرَکَآءَ اِنۡ یَّتَّبِعُوۡنَ اِلَّا الظَّنَّ وَاِنۡ هُمۡ اِلَّا یَخۡرُصُوۡنَ ـ قَالُوا اتَّخَذَ اللّٰهُ وَلَدًا سُبۡحٰنَهٗ هُوَ الۡغَنِیُّ لَهٗ مَا فِی السَّمٰوٰتِ وَمَا فِی الۡاَرۡضِ (۱)

ترجمه: خبردار یقینا د الله تعالی په اختیارکښی دی هغه څوک چی په اسمانونوکښی دی، او هغه څوک چی په ځمکه کښی دی. او تابعداری نه کوی هغه کسان چی په غیر

---

(۱) سورة یونس: ۶۶ - ۶۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله نه شریکانو لره بولې، او تابعداری نه کوی دوی مګر د ګمان، او نه دی دوی مګر د روغږن، ا ټکل کاروونه کوی ... وایی دوی نیولی دی الله تعالی ولد، نازولی، پاک دی الله تعالی، دی بې نیازه دی، خاص ده لره دی هغه څه چې په آسمانونو کښی دی او هغه څه چې په ځمکه کښی دی.

او مشرکانو چې کوم سفارشیان نیولی دی دوی د هم دغو مشرکانو له خوا سفارشیان ګڼل کیږی، الله تعالی زمایلی دی:

﴿وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ (۱)

ترجمه: او بندګی کوی داخلق په غیر الله نه د هغه چا چې نه ضرر رسولی شی ددوی ته او نه نفع رسولی شی دوی ته، او وایي دوی چې داکسان سفارشیان زمونږ دی د الله تعالی په دربار کښی، ووایه ته آیا تاسو خبروړکوئ الله تعالی ته د هغه څه چې نه دی پوهه په هغې باندی په آسمانونو کښی او نه په زمکه کښی (یعنی داسی شی هیچیرې نشته)، پاک دی الله تعالی او ډیر لوی دی له هغو اشیاؤ څخه چې دوی یې شریکوی د الله (ج) سره. او همدا دنګه الله تعالی

(۱) سورة یونس: ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللهِ قُرْبَانًا اٰلِهَةً ط بَلْ ضَلُّوْا عَنْهُمْ وَذٰلِكَ اِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ.) (۱)

ترجمه: پس ولې مرسته و نه کړه له دوی سره هغو چې نیولي وو دوی هغوی لره معبودان بې له الله نه د پاره د نژدې والي الله ته بلکبې ورک شول (ددغو بې په وخت کښې) له دوی څخه او هم دا دی د روغ ددوی او هغه څه چې تړی یې دوی (پر الله).

او د مشرکانو د عقائدو نه د خبر ورکولو په لړکې یې داسې فرمایلي دي:

(مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللهِ زُلْفٰى الآيه (۲)

ترجمه: (او وېل دوی: عبادت نه کوو مونږ ددوی مګر ددې له پاره چې نژدې کړې دوی مونږ الله تعالی ته په مرتبه د قرب کښې.

د غه راز الله تعالی فرمایلي دي:

(وَلَا يَاْمُرَكُمْ اَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلٰٓئِكَةَ وَالنَّبِيّٖنَ اَرْبَابًا.) الآية (۳)

۴ او هم داسې نګه یې فرمایلي دي:

(قُلِ ادْعُوا الَّذِيْنَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُوْنِهٖ

(۱) سورة احقاف: ۲۸ (۲) سورة زمر: ۳ (۳) آل عمران: ۸۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَلَا يَمْلِكُوْنَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيْلًا.
اُولٰٓئِكَ الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ يَبْتَغُوْنَ اِلٰى رَبِّهِمُ
الْوَسِيْلَةَ اَيُّهُمْ اَقْرَبُ وَيَرْجُوْنَ رَحْمَتَهٗ
وَيَخَافُوْنَ عَذَابَهٗ اِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ
مَحْذُوْرًا۔ (۱)

مګر سفارش والا او دعاګونکی صرف هغه وړول سفارش
او دعاکولې شی دکوم په باره کښی چی ورته اجازه شوی
وی، پس دی هغه وړول شفاعت نه شی کولی دکوم څخه
چې منع راغلی یی، لکه د مشرکانو په حق کښی سفارش
کول او ور له بخښنه غوښتل شو الله تعالیٰ فرمایلی دي:

(مَاكَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اَنْ يَّسْتَغْفِرُوْا
لِلْمُشْرِكِيْنَ وَلَوْ كَانُوْٓا اُولِيْ قُرْبٰى مِنْ بَعْدِ مَا
تَبَيَّنَ لَهُمْ اَنَّهُمْ اَصْحٰبُ الْجَحِيْمِ، وَمَا كَانَ
اسْتِغْفَارُ اِبْرٰهِيْمَ لِاَبِيْهِ اِلَّا عَنْ مَّوْعِدَةٍ
وَّعَدَهَآ اِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهٗٓ اَنَّهٗ عَدُوٌّ
لِّلّٰهِ تَبَرَّاَ مِنْهُ اِنَّ اِبْرٰهِيْمَ لَاَوَّاهٌ حَلِيْمٌ.) (۲)

ترجمه: نه دی روا پیغمبر لره او نه مسلمانانو لره چی
بخښنه وغواړی د مشرکانو له پاره اګر که وی دوی خاوندان
د خپلوۍ پس له هغې نه چې ښکاره شو دوی ته چې دوی
دوزخیان دی، او نه وه بخښنه غوښتل د ابراهیم (ع) د خپل

---

(۱) بنی اسرائیل: ۵۷ (۲) التوبة: ۱۱۳، ۱۱۴ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلار له مکر په سبب د وعدی وه چې کړی یې وه (پلار) هغه وعده د ده (ابراهیم) سره پس هر کله چې ښکاره شوه ابراهیم ته چې دی د ښمن د الله دی نو بیزاره شو هغه نه بیشکه ابراهیم خامخا ډیر نرم زړی او صبرناک و. او دغه ډول الله تعالی د منافقانو په هکله فرمایلی دی:

(سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ) (۱)

ترجمه: برابره خبره ده په حق د دوی کښی که وغواړی ته بخښنه د دوی له پاره (وکه یې) و نه غواړی د دوی له پاره، هیڅکله به و نه بخښی الله دوی لره.

او په صحیح حدیث کښی ثابته شوی ده چې الله پاک خپل پیغمبر د مشرکانو او منافقانو په حق کښی د بخښنی غوښتلو څخه منع کړی دی، او دی خبری څخه یې خبر ور کړی دی چې دی (الله) د دوی ته بخښنه نه کوی (د فرمایلی یې دی:

(إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ) (۲)

ترجمه: یقینا الله پاک نه بخښی چې شرک او کړی شی د هغه سره، او بخښی هغه ګناهونه چې کم دی د دینه هغه چالره چې اراده و فرمایی د مغفرت یې. د غه ډول

(۱) منافقون: ۶ (۲) سورة النسآء: ۴۸ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلي دي:

(وَلَا تُصَلِّ عَلَىٰ أَحَدٍ مِّنْهُم مَّاتَ أَبَدًا وَلَا
تَقُمْ عَلَىٰ قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ) (۱)

ترجمه: او هیڅ کله مه کوه مونځ (د جنازې) په هیڅ تن له دغو (منافقانو) چې مړشي، او مه دریږه په قبر د ده (د دعاء استغفار، یا تدفین د اهتمام له پاره) بیشکه دغه (منافقان) کافران شوي دي په الله تعالیٰ او په رسول دهغه، او مړه شوي دي د دوی په داسې حال کښې چې دوی نافرمان وو. همدا رنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي:

(ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الْمُعْتَدِينَ.) (۲)

ترجمه: و بولئ تاسې خپل رب لره (هر وخت) په زارئ عذر او په پټه سره بیشکه چې الله نه خوښوي تیریدونکي (له شرعي حدودو نه په دعا کښې)- او په دعا کښې د شرعي حدو د څخه تجاوز دا دی چې بنده د الله پاک څخه د هغه کار کول غواړي چې الله پاک هغه کار نه کوي د مثال په توګه دی نبي نه دی او د الله پاک څخه د پیغمبرۍ مقام غواړي، یا د مشرکانو له پاره د مغفرت سوال کوي او داسې نور شوا و یا دا چې د الله پاک څخه د ګناه او د

(۱) سورة توبه: ۸۴ (۲) اعراف: ۵۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

معصیت سوال کوی لکه په کفر، فسق او نافرمانی کولو سره د الله (ج) نه د کومک غوښتنه کوی، پس سفارش کونکی هغه څوك دی چی الله پاك ورته د سفارش کولو اجازه کړی وی، او بیا دی هغه ته د ګناه کولو شیانو په دغه غوښتنه (دعاء) کښی ګناه نه وی، که چرته یو تن یی داسی څه وغواړی چی ورله مناسب نه وی نو بیا په هغی باندی تینګار نه کوی لکه چی هغوی پسه هغی باندی د تینګار کولو څخه لکه چی الله تعالی فرمایی معصوم دی:

(إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَ أَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ.) (۱)

ترجمه: بیشکه ځما ځوی ځما د اهل څخه دی، او بې شکه وعده ستا سوحقه ده، او ته تر ټولو حکم کونکی یی، بیا الله پاك وفرمایل:

(يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ. قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ). (۲)

ترجمه: ای نوحه! یقینا دی ستا د اهل څخه نه دی

---

(۱) سورة هود: ۴۵ (۲) هود: ۴۶، ۴۷

ځکه چې دی د داسې عمل والا دی چې نیک نه دی، پس دُعَا مه غواړه زمانه د هغه چا په باره کښې چې نښته دی تا لره ده هغه (د ایمان) په باره کښې یقین بیشکه زه پند درکوم تا ته چې (نه) شې ته له جاهلانو څخه وویل ده: (نوح) ای ربه ځما! یقینا زه پناه غواړم پتا سره له دې چې سوال وکړم له تا نه د هغه چا په باره کښې چې نښته ما لره د هغه په ایمان باندې یقین او که ته بخښنه و نه کړې ماته او رحم و نه کړې په ما باندې نو شم به زه له زیان کارانو نه.

او هر سفارش کونکی، او د دعا والا چې د الله پاک په دربار کښې سوال او سفارش کوی د هغه سفارش او دعا د الله تعالی د قضا قدر او مشیت پورې اړه لري پس د الله هغه ذات دی چې قبلونکی د سفارش دی او اجابت کونکی د دعا دی او هغه ذات دی چې د سبب او مسبب دواړو خالق دی او د دعا هغو اسبابو د جملې څخه ده کوم چې د الله تعالی له طرفه مقدر شوي دي.

پس کله چې حقیقت په دې ترتیب سره دی بیا نو محض اسباب مؤثر ګڼل بې له دې چې مؤثر حقیقي ته یې نسبت وشي، شرک فی التوحید ګڼل کیږي او د سبب څخه په دې وجه کار نه اخستل چې په دې بر څه کښې یې سببیت تثبیت نه دی دا د عقل د تنقیص

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نیمگړتیا وجه ده او په ګلي توګه د اسبابو څخه سترګې پټول چې هیڅ وجود نه لري داد شریعت په اعتبار ډه کول او ور باندې داغ لګول دي، بلکښې په بنده باندې دالازم دي چې دی به متوکل علی الله او سیږي او دده څخه به سوال او غوښتنه کوي او امید به ترینه ساتي او دا ځکه چې الله پاک د بنده د مشکل د حل له پاره د مخلوق دعا او ځنې نور شیان چې خوښ یې وي اسباب مقرر کړي دي ۔

دادنې په حق کښې دا علی له طرفه دعا غوښتل او د غه راز بالعکس دواړه مشروع طریقې دي

دعا غوښتل یوه مشروع او جائزه طریقه ده چې لوړې مرتبې خاوندې ی د ټیټې درجې د څښتن له پاره کولې شي او د ټیټې درجې والا یې د لوړې درجې خاوند په برخه کښې کولی شي لکه چې دا نبیاؤ علیهم السلام څخه به د شفاعت او دعا غوښتنه کیده او د غه راز مسلمانانو د استسقاء یعنې د باران کیدلو په برخه کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه د سفارښت او دعا غوښتنه کړې ده (۱) او همدا رنګه بیا د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه بعد عمر رضی الله عنه او نورو مسلمانانو په ګډه سره د

(۱) دا دا علی له طرفه د ادنی په حق کښې د دعا کول و مثالونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

استسقی په باره کښې د نبي علیه السلام تره عباس رضي الله عنه د دعا کولو له پاره غوره که او ورباندې یې کړه -
د غه ډول خلك به د قیامت په ورځ د انبیاوو علیهم السلام څخه د شفاعت غوښتنه کوي چې محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم په دوی کښې ډک د وسفارش کوونکو سرداردی، او د یو شمیر خاصو سفارشونو ویاړ هم د هغه په برخه دی، امّا د دې سره سره بیا هم په صحیحو کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه دا خبره ثابته ده چې ده فرمایلي دي: (۱)

«اذا سمعتم المؤذن فقولوا مثل مایقول ثم صلوا علیّ فانه من صلی علیّ مرة صلی الله علیه عشرا ثمّ سلوا الله لی الوسیلة فانها درجة فی الجنة لاتنبغی الا لعبد من عباد الله وأرجوا ان اکون ذلك العبد فمن سأل الله لی الوسیلة حلت له شفاعتی یوم القیامة». (۲) یعنې کله

چې تاسې د مؤذن څخه اذان آورئ نو تاسې ور سره هغه څه و وایئ چې هغه یې وایي (د اذان کلمات ور سره تکرار وئ) او بیا ورد سته پر ما باندې درود ووایئ ځکه هغه

---

(۱) وسیله د جنت له پلوه داعلی درجې د ښښتن له باره د دعا غوښتلو مثالونه ذکر کیږي - (ژباړن) -

(۲) دا یوا ځې مسلم روایت کړی دی -

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې پر ما باندې یو وار درود وو وایې الله پاک په هغه باندې لس کرتې درود وائې بیا ورپسې د الله تعالی څخه زما له پاره وسیله وغواړې حکه د غه وسیله په جنت کښې یوه درجه ده چه د الله تعالی د بندګانو څخه د یو بنده له پاره اختصاص شوی ده، او زه هیله کوم چې د غه بنده زه وو وسم پس څوک چې زما لپاره د الله پاک څخه وسیله وغواړي نو د قیامت په ورځ زما د شفاعت له پاره مستحق وګرځیده.

د غه راز عمر رضی الله عنه چې کله د عمرې کولو لپاره تللو او رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته په مخه ښه وویله نو عمر رضی الله عنه ته یې وفرمایل: (یا اُخی لا تنسنی مِنْ دُعائِکَ) (۱) ای زوریه که! ما په د عاکښې له یاده مه او باسه.

پس نبی علیه السلام د خپل امت څخه غوښتې دي چې د ده له پاره دعا وغواړي، لیکن د غه غوښتنه د دې جملې څخه نه ده چې دې کښې د خپلو امتیانو څخه سوال کوي بلکښې دی دوی ته په دې باندې د اسې امر کوي لکه څرنګه چې دی ورته د نورو نیکو اعمالو په باره کښې په کومو چې ثواب حاصلیږي، امر کوي، د رسول الله صلی

---

(۱) د دې حدیث په سند کښې عاصم بن عبد الله دی او هغه ضعیف دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله علیه وسلم له پاره د خپلو امتیانو په ټولو اعمالو کښې
چې د دوی له خوا تر سره کیږی د دوی په شان اجر ئ
ځکه د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې
ده فرمایلی دی: مَنْ دَعَا اِلٰی هُدًی .... الخ
یعنی چا چې د نیکۍ په لوری بلنه ورکړه نو ده لپاره
د هغو کسانو د ثواب په اندازه اجر دی چې د ده تابعداری
وکړی پې لدی چې د دوی په اجر کښې څه کمروالی راشی
او څوک چې د ګمراهۍ په لوری بلنه ورکوی نو پر ده
باندې به د هغه چا د ګناه په اندازه ګناه پیټی کیږی
چې د ده پیروی کړې وی پې له دی چې د دوی د ګناهونو
په بار کښې څه کمروالی راشی.
پس په دا سی حال کښې چې رسول الله صلی الله
علیه وسلم د هر نیک عمل په لوری خپل امت ته بلنه ورکړې
ده، نو د ده له پاره د دوی په ټولو هغو اعمالو کښې
چې په هغې کښې د ده تابعداری کړې دی، د دوی
په شان اجر دی.
د غه ډول کله چې دوی په رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
باندې درود وائي، نو الله پاک په هر یو د هغوی
باندې لس ځلی درود وائي رحمت لیږی، او د رسول الله
صلی الله علیه وسلم له پاره د دوی د اجر په شان اجر حاصلیږی
او دا ګڼنه څرګنده خبره ده چې الله پاک د رسول الله صلی الله علیه وسلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حق کښې د دوی د دعا اجابت کوي او شک نشته چې الله تعالیٰ د دغه دعا په واسطه سره دوی ته ثواب یعني بدله ورکوي، او کومه فائده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ته رسیږي هغه د دغه دعا په واسطه سره د الله تعالیٰ د لوري نعمت کرمي.

دُعا داعي او مَدعوّ له دُواړو ته ګټه رسوي

د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه په صحیح حدیث کښې ثابته ده چې ده فرمایلي دي: داسې یو سړی نشته چې دی د خپل ورور له پاره په غیاب کښې دُعا کوي مګر دا چې الله پاک هغې له یوه فرښته مقرره وي چې هر واری دی د خپل ورور له پاره کومه دعا کوي نو دغه مقرره شوی فرښته وائي: آمین او ستا له پاره دي همدومره وي.

په یو بل حدیث کښې راغلي دي: «اَسْرَعُ الدعاءِ دعوة غائبٌ لغائبٍ» (۱) یعني ډیره زیاته د قبول د دعا په غیاب کښې د یوچا له پاره دعا کول دي.

پس د بل له پاره په دعا غوښتلو سره داعي (دعا کونکي) او مدعوٌّ له (د چا له پاره چې دعا غوښتل کیږي) دواړو

---

(۱) منذري، ذهبي، او څنو نورو حدیث پوهانو دغه حدیث ضعیف بللي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته کتبه رسیږی اګرچې د عاکونکی په د تیه کینی د هغه چا فتح چې دعاوی له غوښتل کیږی تیت هم وی، له دی امله مؤمن چې کله دخپل ورور په حق کښی کومه دعاکوی نو په هغی سره هم ده ته فائده حاصلیږی او هم پری هغه چا ته فائده رسیږی چې دعاورله غوښتل کیږی.

پس چاچې بل ته وویل: زما له پاره دعاوکړه او په سره یی خپل ځان او د عاکونکی دواړو ته کتبه رسول مقصد وی، نو دې او هغه مسلمان رورییی دواړه د نیکی او تقوی په برخه کښی د یو بل مرستیالان وګرځیدل ځکه ده خپل دعاکونکی رورد مطلوب په لوری هڅاوه او د هغه څه ترسره کولوته یی متوجه که چې د دواړو له پاره پکښی فائده او ګټه ده.

پس غوښتونکی په دعاسره د داسی فعل چې دواړو ته پکښی فائده وی د هغه چا په شان دی چې بل ته په نیکی او تقوی سره امرکوی چې بیا مامور ته د دغه عمل په انجامولو سره هم ثواب رسیږی او آمر ته هم د ګ د ثواب په اندازه ثواب حاصلیږی ځکه چې دغه ماموریی دی نیک عمل ته رابللی دی؛ او بالخصوص د هغو دعاګانو په برخه کښی لکه چې الله تعالی فرمایلی دی بنده ماموړ کړی شوی دی :(وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ)(۱)

(۱) سورة محمد: ۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او بخښنه اوغواړه د ګناه څپلی او د پاره د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو په دې کښې الله پاک په استغفار سره امر کړی دی او بیا یې فرمایلی دی:

وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوْٓا اَنْفُسَهُمْ جَآءُوْكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُوْلُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَّحِيْمًا

(۱) - ترجمه: او که چیری دا ډله کوم وخت چې ظلم وکړ دوی په ځانونو خپلو راغلی وی تاته پس بخښنه غوښتی وی دوی له الله څخه او بخښنه غوښتی وی پیغمبر د دوی له پاره نو خامخا به موندلې وو دوی الله تعالی لره ښه قبلونکی د توبې ډیر رحم والا.

په دې آیت کښې الله پاک دعا موخلقو دا ستغفار او د دوی په حق کښې یې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د استغفار دواړو ذکر کړی دی، او په هغه بل آیت کښې رسول الله صلی الله علیه ته د دعا امر شوی دی چې دعا د مؤمنانو سړیو او مؤمناتو ښځو له پاره بخښنه او غواړی ولې دا خبره دیاوړی وړده چې الله پاک مخلوق ته د دې امر نه دی کړی چې دوی د غیر مخلوق له پاره د دا سی شی سوال وکړی چې الله پاک مخلوق ته په هغی سره د سوال کولو امر نه وی کړی بلکښې الله پاک چې بنده ته د کوم شی امر کړی دی هغه فعل دی او که ترک دی تعمیلول یې د الله تعالی عبادت او طاعت دی

---

(۱) سورة النساء: ع ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د فاعل په حق کښې د اصلاح، سعادت او دغه راز الله تعالیٰ ته د نږدې کېدو وسیله او سبب دی.

پس کله چې دې دغه فعل ترسره کړې نو د الله پاک دلوری د لوی احسان او انعام (پېرزوینې) مستحق وګرځی او د ټولو نه ستر احسان چې الله پاک په بندګانو باندی دهغې پېرزوینه کړی ده هغه د ایمان د قبلولو په برخه کښې ورته هدایت او توفیق ورکول دی چې د دغه ایمان د قول او عمل څخه عبارت دی او د طاعتونو او نیکیو په کولو سره زیات والی مومی، نو هر کله چې بنده د خیر کار رښتیا عمل وکړی، نو په ایمان کښې یې زیاد ت راشی او دا هغه حقیقی انعام دی د کوم یادونه چې د الله تعالیٰ په دې مبارک قول کښې شوی ده:-

(صِرَاطَ الَّذِيْنَ اَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ -) (۱)

ترجمه: لاره د هغو کسانو چې تا انعام کړی دی په هغوی باندې. او دا رنګه د الله تعالیٰ په دې قول کښې یادونه شوی ده:

(وَمَنْ يُّطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُوْلَ فَاُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِيْنَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ) - (۲)

ترجمه: او هر څوک چې د الله او د الله د رسول ومنی نو دغه کسان به (په جنت کښې) د هغو کسانو سره وی چې

---

(۱) فاتحه: ۷ (۲) نساء: ۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

انعام کړي دی الله پر هغوی باندی .

اما دا خبره چې د دنیا نعمتونه پرته له دین څخه نعمتونه دی او که نه دی، په دیکښې زمونږ د مسلك د علماوو او نورو علماوو دوه مشهور قوله دی چې تحقیق له مخې د نیوی نعمتونه من وجه نعمتونه بلل کیږی اگرچې من وجه تامه نعمتونه نه شمیرل کیږی .

ولی دینی نعمتونه کوم چې حصول یې په کار دی دا هغه څه دی چې الله پاك یې په کولو سره امر کړی دی او د واجبو او مستحبو څخه عبارت دی، پس دا د خیر هغه امور دی چې طلب یې د مسلمانو په اتفاق سره ضروری خبره ده، او دا هل السنة والجماعة په نزد باندی اصلی او حقیقی نعمت دی، ځکه د دوی په نزد باندی الله هغه ذات دی چې بنده ته یې نعمت د نیك عمل په ترسره کولو سره حاصلیږی .

په دی ځای کښې مقصد دا دی چې الله پاك مخلوق ته لا د الله څخه د مخلوق په برخه کښې اصول د هغه څه په باره کښې د سوال کولو امر کړی دی چې په هغې کښې د مخلوق له پاره خیر او فائده وی چې هغه یا واجب دی یا مستحب دی ځکه چې الله تعالی مخلوق څخه د دینه پرته بل څه نه غواړی، پس بل چا ته په څنګه اختیار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکړي چي له ده څخه دي د دینه (واجبو او مستحبو نه) په غیر بل څه وغوښتل شي! بلکښي الله تعالی په بنده د ضرورت نه پغیر د بنده څخه د مال غوښتل هم حرام او ممنوع کرځولی دی۔

او س په دی لړکښي د دعا غوښتونکی نیت ته کتل پکار دی چي نیت یې څنګه دی. که مقصد یې په دعا سره مامور بالدعاء (دعاکونکی) ته او یا دځان او دعاکونکی دواړو له پاره فائده رسول وي، نو په دی سره د دعا غوښتونکی ته ثواب حاصلیږی، او که چیرته یواځي خپل مطلب حاصلول یې مقصد وي له دی چي مامور بالدعاء (دعاکونکی) ته یې گټه ورسیږی، نو دا یواځي د ده د نفس تقاضا پوره کول دي او بس۔

په دغه ډول سوال کولو سره الله پاک نه یعني امر نه کوی، بلکښي د دغه راز سوال څخه یې نهی کړی ده ځکه چي دا د مخلوق په حق کښي داسي یو سوال دی چي د چا له پاره پکښي د مصلحت او گټي د سولو کوم قصد نه دی شوی، او حال دا چي الله پاک مونږ ته امر کوی چي د ده ته راجع شو، بنده گی یې وکړو او د بندګانو سره یې په نیکی او احسان کولو سره مشغول او وسو۔

په دغه ډول سوال کښي د دغو مقاصد و څخه د یو قصد هم نه دی شوی نه پکښي الله تعالی ته د راجع کیدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دعا او صلوٰة قصد شوی دی او نه پکښې مخلوق سره احسان کول، لکه زکوٰة اداکول شو په نظر کښې نيول شوی دی.

اگرچې بنده د دغه ډول سوال په کولو سره نه گناه گاريږی اما بيا هم مامور به، او ما يؤذن له نيه، يعنی هغه شی چې بنده ته يې د کولو امر شوی دی، او هغه شی چې بنده ته پکښې صرف اجازه حاصله ده يو شان نه دی بلکښې د واړه په حنپل منځ کښې يو د بل سره توفير او فرق لری.

د مثال په توگه استرقاء، يا دم اچولو غوښتنه شوه، ځکه د غه کار اگرچې جائز دی خو بيا هم رسول الله صلی الله عليه وسلم په يو حديث کښې فرمايلی دی: آو يا زره کسان داسې دی چې بی له حساب څخه به جنت ته داخليږی او دا هغه څوک دی چې استرقاء يعنی د رقيې او دم طلب نه کوی، مقصد دا دی چې، د دی د ضرورت په وخت کښې د رقيې د طلب څخه کوم چې صرف مايؤذن له فيه دی او د رخصت په درجه کښې قرار لری د وسيلې په توگه استفاده نه کوی بلکښې د توکل څخه کوم چې اعلی او لوړه درجه مقام لری کار اخلی.

د شيخ الاسلام ابن تيميه رح وايي: د دی مسئلې په هکله مابل ځايي کښې په تفصيل سره بحث کړی دی او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ځای کښې مقصد دا دی چې هر څوک د الله او د الله د مخلوق ترمنځ داسې واسطې ثابته وي لکه څرنګه چې د مجازي پاچایانو او رعیت ترمنځ وجود لري، نو هغه د دغه عقیدې په لرلو سره د اسلام څخه خارجیږي او مشرک ګرځي، ځکه داد هغو مشرکانو عقائد ؤ چاچې د بتانو عبادت او بندګي کوله او ویل به یې:

دا (بتان) دانبیاود او نیکانو بندګانو تصاویر او شکلونه دي او الله ته د تقرب حاصلولو له پاره زمونږ وسیلې دي!

همدارنګه دا هغه ډول شرک دی چې الله تعالی د هغې په وجه په نصرانیانو باندې رد کړی دی او فرمایلي یې دي:

((اتَّخَذُوٓا أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓا إِلَّا لِيَعْبُدُوٓا إِلَٰهًا وَاحِدًا لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشْرِكُونَ)) (۱)

ترجمه: اختیارمند جوړ کړي دي، دوی ملایان او پیران خپل دا حکامو (د حلالوا و حرامو) په غیر د الله تعالی نه، او مسیح ځوی د مریم او حکم نه ؤ شوی دوی ته مګر دي هغه چې بندګي دي وکړي دوی خاص د معبود کار یو، نشته دی لائق او حقدار د بندګي په غیر له ده نه، پاک دی الله تعالی د هغې نه چې دوی یې ورسره شریک ګرځوي.

---

(۱) سورة التوبة: ۳۱ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه راز د الله تعالیٰ څخه په مستقیمه توګه د سوال کولو په برخه کښې الهی فرمان داسې راغلی دی:

﴿ وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادِىْ عَنِّىْ فَاِنِّىْ قَرِيْبٌ ط اُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجِيْبُوْا لِىْ وَلْيُؤْمِنُوْا بِىْ لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُوْنَ ﴾ (۱)

ترجمه: او هر کله چې پوښتنه وکړي له تا څخه بندګان زما له حال زما څخه نو بیشکه زه نژدې یم قبلوم د عاد دعا کونکي کوم وخت چې وغواړي له ما څخه پس و د منی حکمونه زما او ایمان دې راوړي پر ما یقین دې وکړي په قبول د دعا سره، بنا یې چې د دی په سمه لاره محکم پاتې شي -

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلي دي.

﴿ فَاِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ وَاِلٰى رَبِّكَ فَارْغَبْ ﴾ - (۲)

ترجمه: پس کله چې فارغ شي (د تبلیغ یا لمانځه څخه) نو ځان ستړی کوه (په عبادت یا دعاء کښې) او خپل رب ته رغبت او زاری کوه -

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایي: ﴿ وَاِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِى الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُوْنَ اِلَّآ اِيَّاهُ ﴾ (۳)

ترجمه: او کله چې تکلیف ورسیږي تاسو ته په دریاب کښې نو هیر شي ستاسو نه هغه څوک چې تاسو یې په حاجتو کښې په غیر د الله تعالیٰ نه را بولئ - او همدارنګه الله پاک

---

(۱) بقره: ۱۸۶ (۲) الم نشرح: ۷-۸ (۳) الاسراء آیه: ۶۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمایلی دی:

(اَمَّنْ یُّجِیْبُ الْمُضْطَرَّ اِذَا دَعَاهُ وَ یَکْشِفُ السُّوْٓءَ وَیَجْعَلُکُمْ خُلَفَآءَ الْاَرْضِ)-(۱)

ترجمه: بلکښې هغه څوك (غوره دی) چې قبلوی سوال د عاجز (بیکس او ناقراره) کله چې او بولی د غه مضطر هغه لره او لری کوی سختی او گرځوی الله تاسو لره خلیفه گان په زمکه کښې.

د غه راز الله تعالیٰ فرمایلی دی:

یَسْئَلُهٗ مَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ کُلَّ یَوْمٍ هُوَ فِیْ شَاْنٍ) (۲)

ترجمه: سوال کوی د الله تعالیٰ څخه هر هغه څوك چې په آسمانونو او ځمکه کښې دی هره ورځ الله په یو بل شان کښې دی.

په الله باندی توکل او یوازی د الله تعالیٰ څخه ویره او امید ساتل د توحید څخه عبارت دی

شك نشته چې الله پاك د خپل مبارك کتاب په ذریعه سره هم د شرك جرړی قطع کړی دی او هم یی په د غه کتاب کښی د توحید د د غه ډول پوره وضاحت او بیان کړی دی، او د په دی خاطر چې هیڅ یو کس د الله تعالیٰ څخه پرته په بل

(۱) نمل: ۶۲ - (۲) رحمن: ۲۹ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅ چا باندی تو کل وکړی، نه تر ینه امید وساتی او نه تر ینه ویریږی، الله تعالیٰ په دی هکله داسی فرمایلی دی:

(فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِاٰيٰتِيْ ثَمَنًا قَلِيْلًا ط (۱)

ترجمه: پس مه وریږئ تاسو د خلقو نه او ویریږئ له ما څخه او مه اخلی څما په ایاتو نو باندی بدله لږه (دنیا)

همدارنگه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(اِنَّمَا ذٰلِكُمُ الشَّيْطٰنُ يُخَوِّفُ اَوْلِيَآءَهٗ). یعنیٰ عنه جاسوس یقیناً چی شیطان دی تاسی د خپلو ملګرو څخه ویره وی. (فَلَا تَخَافُوْهُمْ وَخَافُوْنِ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ) (۲)

پس مه ویریږئ له هغوی نه، او له مانه ویریږئ که چیری یئ تاسی مؤمنان. یا څکه چی تاسو مؤمنان یئ.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایی:

(اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ قِيْلَ لَهُمْ كُفُّوْا اَيْدِيَكُمْ وَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا الزَّكٰوةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ اِذَا فَرِيْقٌ مِّنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللّٰهِ اَوْ اَشَدَّ خَشْيَةً) - (۳)

ترجمه: آیا نه دی کتلی تا (نه دی رسیدلی تا ته حال) د هغو کسانو چی وو ویلی شو دوی ته: بند کړی تاسو لاسونه خپل او قائموی یعنی سم اداکوئ لمونځ او ورکوئ تاسی زکوة

---

(۱) مائده: ۴۴ - (۲) آل عمران: ۱۷۵ - (۳) النساء: ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کله چې فرض کړی شو په دوی باندې جنګ، په دی وخت کښې
يوه پوله له دوی نه ويريږي له نه خلقونه په شان د ويرې
د دوی د الله نه، بلکښې ډېر زيات د ويرې له د نه.

دغه رسول الله پاک فرمايلي دی.

(اِنَّمَا يَعْمُرُ مَسٰجِدَ اللّٰهِ مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ
الْاٰخِرِ وَاَقَامَ الصَّلٰوةَ وَاٰتَى الزَّكٰوةَ وَلَمْ يَخْشَ
اِلَّا اللّٰهَ). (۱)

ترجمه: بیشکه چې آبادوی مساجد یعنې جوماتونه د
الله تعالیٰ هغه څوک چې ایمان یې راوړی دی په الله او
په ورځ آخرت او سمویې ادا کړی دی لمونځ او ورکړې
یې دی زکوة او نه دی ویری د لې مګر د الله نه یعنې
په غیر د الله څخه د بل چا نه نه دی ویریدلی.

پس دا خبره څرګندوه شوه چې اطاعت به د الله
او دا الله د رسول د ذاړه کیږی، او ډیره به یوا ځې د
یو الله څخه کیدای شی.

همدارنګه الله تعالیٰ فرمایلی دی:

(وَلَوْ اَنَّهُمْ رَضُوْا مَآ اٰتٰهُمُ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ
وَقَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ سَيُؤْتِيْنَا اللّٰهُ مِنْ فَضْلِهٖ
وَرَسُوْلُهٗٓ اِنَّآ اِلَى اللّٰهِ رٰغِبُوْنَ). (۲)

ترجمه: او که دوی خوشحاله شوی وای په هغه

---

(۱) التوبة: ۱۸ (۲) التوبة: ۵۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې ورکړې ؤ د دې ته الله تعالیٰ او رسول د هغه، او دوی ویلي وای چې کافي (بس) دی مونږ لره الله تعالیٰ زر دی چې را به کړي مونږ ته الله تعالیٰ د فضل خپل نه او رسول د د غه الله (لــه بل غنیمته) .

او د الله تعالیٰ د دی قول نظیر د الله پاك د غــه مبارك قول دی چې فرمایي :

(اَلَّذِيْنَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ اِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوْا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ اِيْمَانًا وَّ قَالُوْا حَسْبُنَا اللّٰهُ وَنِعْمَ الْوَكِيْلُ.) (۱)

ترجمه: دا هغه کسان دی چې وویلي دوی ته خلقو (جاسوس) یقینا خلقو یعنی کافرانو را ټول کړي دي ستاسي د مقابلې له پاره ډیر لښکرونو ویریږئ له دوی نه پس دغه ویرو لولانو یات کړ ایمان د دوی، او دویل دوی: بس دی مونږ لره الله تعالیٰ او دی ښه کارساز دی.

رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل امت ته د توحید د غه قسم په کامله توګه ثابت او روښانه کړه او د شرك ټول اسباب یې په خپل امت کښې محوه او نابود کړل او دا له دی امله چې د غه ډول توحید زمونږ د دی قول تثبیتونکی دی چې وایو .

(لا اله الا الله) نشته دی لائق د بندګۍ او عبادت

---

(۱) آل عمران: ۱۷۳ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مګر يو الله دى يعنې د الله پاک نه په غير بل څوک د عبادت او بندګۍ وړ نه دى، ځکه (الله) هغه ذات دى چې زړونه ورته په کمال محبت، تعظيم، درنښت، احترام، اميد او خوف سره تسکين له پاره پناه وروړى -

رسول الله صلى الله عليه وسلم په دې برخه کښې ښت زيات تاکيد وکړ او حتى چې خپلو امتيانو ته يې وفرمايل: (لا تقولوا ما شاء الله و ماشاء محمد) يعنې داسې مه وايئ که د الله خوښه وى او د محمد (ص) خوښه دى بلکښې داسې وو وايئ: ما شاء الله ثم شاء محمد) که د الله خوښه وى او بيا د محمد (ص) خوښه وى.

يو ځل يو سړي رسول الله صلى الله عليه وسلم ته وويل: که د الله خوښه يې او ستا خوښه يې، رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: (اجعلتنى لله ندا)، آيا زه دې لله شريک وګرځولم؟ داسې ووايه: (ماشاء الله وحده)، که ديو الله خوښه وى. (۱)

---

(۱) په اوسنى وخت کښې د ډيرو زياتو خلقو د خولو څخه په ناپوهئ سره دغه ډول ناروا اقوال زيات راووځي او بيا خصوصاً په هغه وخت کښې چې تملق او غوړه مالى ورسره مل شي نو د کار خاوندانو وهغو کسانو ته چې ورته په مادى لحاظ سره اړتيا لري په خطاب کښې وايى: خداى او ته به دا کار کوى، په خداى او تا باندې دا کار شو، که دخداى او ستا خوښه وى، نو دا کار کيږى، په خداى (پاتې ص۷۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلی دی :
څوک چې لو یه رقسم، کوی نو هغه دی په الله سره قسم یادکړی اویا داچې چُپ دوسی، همدا رنګه یې فرمایلی دی : چاچې دالله پاک نه په غیر په بل څه باندې لویه وکړه نو هغه د شرک مرتکب وګرځید یعنی د الله پاک سره یې شریک پیدا کړو -

دغه رول رسول الله صلی الله علیه وسلم ابن عباس ته رضی الله عنه ته و فرمایل: کله چې سوال کوی نو دالله نه یې اوکله چې د مرستې غوښتنه کوی نو دالله څخه مرسته غواړه او وچ شوی دی قلم، یعنی فارغ شوی دی د هغه څه د لیکنې څخه چې څخکینې دی راتلونکی دی، اوته ورسره څخ کیږی، یعنی کوم شی چې تاته د ر سیږی هغه مقدر شوی دی، که ټول خلق تاته د نفع رسولو کوښښ وکړی تاته کښته نشی رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا دی فائده له پاره لیکلی وی، او که چیرته ټول خلق د دی خبرې کوښښ وکړی چې تاته نقصان او زیان در ورسوی نو تاته نقصان نه شی در رسولی مګر هغه شی چې الله پاک ستا د ضرر له پاره لیکلی وی -

---

(پاتی صلا) او تا باندې هم سپارلی دی، خدای او تا ته یې سپارلی دی. د دغه حدیث له مخې دغه رول اقوال شرعا ناروا دی ځان ساتنه ورنه ضروری ده - (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غه ډول رسول کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:
زما د توصیف په برخه کښې د و مره افراط مه کوی
لکه څو مره چې نصرانیانو د عیسی بن مریم په برخه
کښې کړی ؤ، بیشکه زه بنده یم ما ته د الله بنده او
د هغه رسول ووایئ. همدا رنګه یې فرمایلي دي:
الله! ته زما قبر بُت و نه ګرځوې چې عبادت یې شروع شي
د غه ډول رسول الله فرمایلي دي: زما په قبر
باندې اختر (خوشالی او میله) مه جوړوئ، پر ما باندې
درود ووایی، بیشکه ستاسی درود د هر ځای کښې چې
یاستی ما ته را رسیږي.
همدا غه ډول رسول الله صلی الله علیه وَسَلم د خپل
مرض په حالت کښې وفرمایل: په یهودو او نصارا وُدې
د الله لعنت وي دوی د خپلو انبیاوو د قبرو نو څخه
مساجد جوړ کړي ؤ- ده خپل امت د هغه ډول افعالو
او مراسمو د اجراکولو څخه ویرولو کوم چې د یهودانو
او نصرانیانو له خوا په دی برخه کښې منځ ته راغلي ؤ.
اُمّ المؤمنین عائشه رضی الله عنها وايي:
که دا ویره نه وای چې خلق به بیا د رسول الله صلی
الله علیه وسلم د قبر نه مسجد جوړ کړي نو حتما به یې قبر
مکشوف یعنی ښکاره وای او کوم حائل یا پرده به یې
نه لرلی، لیکن دا بد کار دی چې قبر یې ښکاره شي او مسجد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترینه جوړ شي.[1] «شیخ وایي» دا یو وسیع باب دی چې زښت زیات دلائل پکښې وجود لري.(۲)

(۱) لکه چې په فتح الباري کښې ذکر دی مراد په دی سره دکور څخه د باندی دفن کیدل دی.

(۲) ټول هغه احادیث چې معنایې مخکښې ذکر شوه د سنن په لحاظ سره جید او کره دی.

(په روستنی حدیث کښې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم په یهودو او نصاراؤ باندی لعنت ویلی دی سبب یې وسله دا په ګوته کړی دی چې دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، او بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم خپل صحابه او امتیان په دی برخه کښې د هغه دول افعالو څخه ویرول کوم چې هغوی د خپل ځانه ایجاد کړي ؤ، بناءً اوس په دی باندی ځان پوه ول په کار دی چې د (اِتَّخَذُوا قُبُورَ انبیائِهِمْ مَسَاجِدَ) چې معنایې دا ده، دوی د خپلو انبیاؤ د قبرونو څخه مساجد جوړ کړي ؤ، څه مقصد کیدی شي؟.

شیخ محمد ناصر الدین الباني د دغه (اتخاذ) یا مسجد جوړولو په باره کښې په (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) نومی خپل تصنیف کښې مفصل او په زړه پوری بحث کړی دی او د موضوع په اړه یې یو زیات شمیر احادیث په مختلفو روایاتو او عباراتو سره رانقل کړي دی او بیایې د غه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(اتخاذ) دعلماؤ او محدثینو د اقوالو په رنړا کښې په دری ډوله داسې معنا کړې دی :

۱ - په قبرونو باندې لمونځ کول یعنې په قبرونو باندې سجده ایښودل -

۲ - قبرونو ته سجده کول او په لمانځه او دعا کښې ورته مخامخ کیدل -

۳ - په قبرونو باندې جوماتونه (مسجدونه) جوړول او پکښې د لمانځه د آداء کولو قصد او اراده -

شیخ البانی داهم لیکلي دي چې امام شافعي (رح) ویلي دي چې حدیث دغو دریو واړو معناګانو ته شامل دی -

د دغه رسالې د ثبات رونکي په نظر چې د دغه دریواړو معناګانو څخه هره یوه واضح شي په او سني وخت کښې د هري یوي له پاره مصداق وجود لري حُکه داسې جوماتونه وجود لري چې په مقبرو کښې په قبرونو باندې د پاسه آباد شوي دي ، او خلك پکښې لمونځ اداکوي -

د غه راز ډیر جوماتونه دي چې په اديرو کښې اود نورو ځایونو کښې د قبرونو په منځ او دیا ځوا وشاکښې جوړ شوي دي ، او دغه ډول په څنو مسجدونو کښې د بعضو پیرانو ، اخوندانوا و ملا امامانو مړي د څنو خود غرضو اشخاصوله خوا د فن کیږي چې اکثره یې په لمانځه اودعا کښې د قبلې په لوري مخې ته واقع کیږي -

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارنګه په مقبرو، درګاګانو او په اصطلاح زیارتونو کښې سجده او انحناء او د قبرونو ښکلول او هم کول د قبر پرستو او زیارت پرستو له خوا یوه عادي مسئله ګرځيدلې ده. په دې هکله دې د زیات تفصیل له پاره د شیخ البانی کتاب (تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد) ته مراجعه وشي

الله پاک دې مونږ ټولو مسلمانانو ته د سمې لارې هدایت وکړي، او د هر ډول شرک او ناروا اعمالو څخه مو دې په امان کښې وساتي).

(ژباړن)

هغه اسباب چې الله پیدا کړي دي انکار ترې نشي کیدای

مؤمن سړی له دې چې په دې باندې علم لري چې الله پاک د هر شي پالونکی او مالک دي، خو دي ته کاسره دي د هغو اسبابو څخه چې الله تعالی پیدا کړي دي انکار نکوي د مثال په توګه (الله ج) د نباتاتو د راټوکولو او زرغونولو له پاره لکه چې فرمايي باران يې سبب ګرځولی دی -

﴿وَمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِن مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِن كُلِّ دَابَّةٍ﴾ (۱)

---

(۱) بقره: ۱۶۴-

ترجمه: او په هغه څه کښې چې را وړونکي دي الله تعالی
د آسمان له طرفه له اوبو څخه نور نعمتونه کړي دي ده په
هغو اوبو سره ځمکه پس د مړ والي د هغې نه او خپاره کړي
یې دي په دې ځمکه کښې له هر قسمه ژوندي سر یعني خوځیدونکي د-
ستیکو څخه .

دغه راز لمر او سپوږمۍ د هغه شیانو له پاره اسباب
ګرځولي دي د کومو وجود چې د دغو دواړو یعني لمر او سپوږمۍ
پوري دي اړه لري .

دغه ډول یې دعا او شفاعت په هغه څه کښې چې په دعا
او سفارش سره حاصلیږي اسباب ګرځولي دي .

د مثال په توګه پر مړي باندې د مسلمانانو له خوا د جنازې
د لمونځ ادا کول شول ، ځکه د جنازې لمونځ د هغوی اسبابو د
جملې څخه دي چې الله پاک د هغې په توسه سره پر مړي باندې
رحم کوي او په دغه مړي باندې د جنازې د لمانځه ادا کونکو
ته ثواب ورکوي .

اما په اسبابو کښې درې ټکو ته متوجه کیدل په کار دي
یو دا چې د مقصد د حصول له پاره په خاص ډول سره کوم
خانګړي سبب په پام کښې ونه نیول شي بلکښې د دغه سبب په
څنګ کښې د نورو اسبابو څخه هم استفاده کول ضروري دي
او د دې سره سره د مطلوب د لاس ته را وړلو په لاره
کښې ځنې خنډان هم وي چې د هغې لري کول هم ضروري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نوکه چیرته اسباب بشپړه نه شي او خنډونه ان له منځه لاړ نشي مقصد نه حاصلیږي، او الله (ج) چې پاك او منزه دی هغه څه لره چې خوښه یې وي هغه پیدا او شته کاندي اگرچې د خلقو خوښه نه وي، او کوم شي چې د خلقو خوښه وي نو د هغې وجود هله ممکن گرځي چې الله پاك یې د پیدا کیدو اراده وکړي.

دویم دا چې د یو شي په سببیت باندې عقیده ساتل بې له دې چې په سببیت باندې علم ولري، ممنوع امر دی، پس هغه څوك چې د یو داسې شي سببیت ثابته وي چې یاور باندې علم نه لري او یا هغه د شریعت مخالف وي هغه په باطله لاره روان دی، لکه هغه شخص چې د نذر متعلق په دې گمان او سي چې نذر د مصیبتو نو د مخ نیوی او د نعمتونو د حصول په برخه کښې یو سبب دی، ځکه په صحیحینُ کښې د رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه ثابته ده چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د نذر د منلو څخه منع کړې ده او فرمایلي یې دي: نذر منونکی د نذر په ذریعه کوم غوره عمل نه ترسره کوي بلکینې نذر صرف د بخیل د لاسه د مال د خروج او وتلو یوه لاره ده.

دریم دا چې دیني اعمال کوم چې مشروع نه وي د اسبابو د جملې څخه نه حسابیږي، ځکه چې مبنی د عباداتو توقیفي ده، یعنې د شارع څخه د سمع او نقل پورې اړه لري پس انسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

له پاره دا جائز ندی چې دی دا الله پاک سره شریک مقرر کړي، او د الله تعالی څخه په غیر بل چا ته را مدد شه وروا راوبي. بَلِې او عبادت یې ور له پیل کړي، اګرچې دی په دی ګمان اوسي چې د غیر الله بلنه د ده له پاره د خُنو مقاصدو د لاس ته راوړلو په برخه کښې سبب جوړي دای شي. له همدی امله هغه طریقې چې د شریعت مخالفې او بدعت دی د الله تعالی د عبادت په برخه کښې وربانډې دا نسان له پاره عمل ترسره کول اګرچې دی پری د شریعت ګمان هم کوی، ممنوع او ناروا دی.

دا خبره هم په پام کښې نیول په کار دی چې کله کله دا نسان سره د خُنو مقاصدو په لاس ته راوړلو کښې هغه وخت چې دی دا الله تعالی سره شریک مقرر کا سندی شیطان مرسته کوی، او کله کله دا نسان خُنې حاجتونه د کفر، فسق، او عصیان په وجه سره حاصلیږی خو د ده له پاره د دغو اعمالو انجامول حرام او ناروا دی ځکه کوم فساد چې د دغه افعالو په ارتکاب سره منځ ته راځي هغه ډیرلوی دی په نسبت سره هغه مصلحت ته چې د دغو ناروا اعمالو په انجامولو سره منځ ته راځي.

او دا ځکه چې د رسول الله صلی الله علیه وسلم د بعثت مقصد د مصالحو تحصیل او تکمیل او د مفاسدو تقلیل، او له منځه وړل دی پس الله پاک چې په کوم شی سره امر کړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د هغې د فائدې او گټې د سولو اړخ راجع او نیات متصور دی او د کومې شي څخه چې یې منع کړې د ه نو په هغې کښې د فساد د منځ ته را تلو جانب راجع او زیات متصور دی -

دا یو څو جملې دی چې زښت زیات بسط او تفصیل لري، خو دا چې په دغو محدودو پاڼو کښې نه ځائیږي نو په لنډو ول سره و د باندې رتیا و اچول شوه

والله اعلم

وصلی الله تعالی علی خیر خلقه محمد وعلی آله واصحابه اجمعین ط

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library